

HUMUS

A large, ancient tree trunk with hollows, set against a blue sky and green field. The tree is the central focus, with its thick, textured bark and several large, dark hollows. The background shows a clear blue sky with some light clouds, and a green field with a wooden fence in the distance. The overall scene is peaceful and natural.

Afdelingsblad IVN Maastricht | Winter 2018 | nr 100

Dit is
nummer
100 !

ivn natuur
educatie
Maastricht

Bestuur

Voorzitter

Anneke van Montfort 06-11095935 an.van.montfort@hotmail.com

Vice-voorzitter

Irma Kokx 043-3258339* ipa.kokx@gmail.com

Secretaris/ledenadministratie

Carlo Poolen 043-3626261 ivn.maastricht@home.nl

Penningmeester

Theo van Mulken 06-22434560 thvanmulken@planet.nl

Leden

Chrit Merckelbagh 043-3612892 chritm@gmail.com
Gid van Schijndel 06-21253047 gid.van.schijndel@home.nl

Coördinatoren werkgroepen

Werkgroep Publieksactiviteiten

Irma Kokx 043-3258339* ipa.kokx@gmail.com
* na 18.00 uur

Werkgroep Jeugd - 'de Jekerdal-scharrelkids'

Tineke de Jong 043-3521109 tineke.de.jong@kpnplanet.nl

Werkgroep Flora (WGF)

Susanne Eussen 043-3259414 s.eussen@gmail.com

Werkgroep Natuurbeheer (WGNB)

Stephan Prinsen 06-42241763 stephanprinsen@gmail.com
Dirk v/d Weijer 043-3617900 bonlogis@hotmail.com

Werkgroep Vogels (WGV)

Janneke Ackermans 06-34832847 wgv.maastricht@gmail.com
Christine Woestenburg 06-48459788
Nico Wetzels 043-3479211

Werkgroep Wandelen met busvervoer

Herman Heemskerk 043-3613565 herman.heemskerk@home.nl

Werkgroep PR

Chrit Merckelbagh 043-3612892 chritm@gmail.com

Projectgroep Stadsnatuur

Rob Jansen 06-16778387 rob.jansen@jekerpmc.nl

Projectgroep Kloostertuin Opveld

Marieke Smits 043-3580020 mariekesmits_ivn@outlook.com

Secretariaat

Carlo Poolen 043-3626261
postadres: IVN Maastricht, Trichtervoogdenstraat 70, 6223 CT Maastricht

Website www.ivn.nl/maastricht

Humus 100



**...dat de honderdste editie van ons verenigingsblad voor u ligt.
Speciaal voor deze gelegenheid in kleur en op luxe papier!
Ga er 's lekker voor zitten en lees wat er allemaal gebeurt bij
IVN Maastricht.**



We mogen best wel even stil staan bij het feit dat nummer HONDERD van ons verenigingsblad voor u ligt. Begonnen in 1990, zijn we al 27 jaar bezig u te voorzien van informatie over het reilen en zeilen binnen IVN Maastricht en ander relevant nieuws over de natuur.

De redactie - Tineke, Wil en Chrit - wil dan ook graag iedereen bedanken die - op welke manier dan ook - meewerkt aan de 'Humus': bezorgers, tekstschrijvers, fotografen, illustratoren, adverteerders, drukker.

Zonder jullie geen Humus!

Jullie zijn als de wortels van een boom, zorgen voor voeding en stabiliteit. Maken dat we trots mogen zijn op ons verenigingsblad.

Op de foto hiernaast ziet u de 'Dikke boom' op landgoed Huis Verwolde in Laren (Overijssel), de dikste zomereik van Nederland. Deze eik is zo'n 400 jaar oud en zal er nog wel een tijd staan.

Wij hopen dat de 'Humus' net als deze eik een lang leven beschoren mag zijn en nog vele 'blaadjes' mag leveren!

Bestuursberichten

Humus viert feest!

Voor u ligt de 100^{ste} Humus en dat vieren wij met een uitgave in kleur! De eerste 'Humus' is uitgegeven als 'Nieuwsbrief' in het najaar 1990. We zijn nu 27 jaar verder en nog steeds kunnen we ons mooie verenigingsblad zinvol vullen. En nog steeds is de motivatie om het blad uit te geven dezelfde. Ik citeer uit het voorwoord van de toenmalige voorzitter, Wim Ramaekers: "... dat het IVN een vereniging behoort te zijn van **werkende** leden. Leden dus die op een actieve wijze getuigen van hun belangstelling, maar ook van zorg voor milieu en natuur..... Het is de bedoeling om IVN Maastricht te behouden als een bloeiende vereniging van werkende leden.....Als U gekozen heeft voor het IVN, wenst U toch in ieder geval geïnformeerd te worden en te blijven. Om die reden heeft het bestuur besloten een driemaandelijkse "Nieuwsbrief" uit te gaan geven."

De oproep van toen om meer werkende leden is nog steeds actueel. De intentie om met informatieuitwisseling leden te informeren en te motiveren tot actieve deelname aan de vereniging, is ook nog steeds actueel. Wel heeft het blad zelf in de loop van de jaren een gedaantewisseling doorgemaakt. Van een



gekopieerde uitgave is het blad getransformeerd naar een blad met een mooi gekleurde omslag gedrukt op mooi papier. Het blad wordt in plaats van vier-, nu driemaal per jaar uitgegeven met in de regel een oplage van 350 exemplaren. Onder de hoede van Chrit Merckelbagh en met de huidige mogelijkheden en middelen, is het blad uitgegroeid naar een blad met een professionele, aantrekkelijke uitstraling. Chrit weet elke keer weer op een gestructureerde wijze de kopij op tijd binnen te krijgen en deze mooi voorzien van foto's aan ons, leden, te presenteren. Maar niet alleen Chrit werkt aan de Humus. Voor de inhoudelijke kant krijgt hij hulp van de coördinatoren van diverse werkgroepen en projectgroepen. En 'last but not least': Tineke en Wil de Jong. Zij zijn beiden vanaf het eerste uur betrokken bij de uitgave van het verenigingsblad. Al die jaren een vaste waarde binnen het 'Humus-team'. Nog steeds zijn zij het die samen met Chrit de redactie vormen, de aangeboden teksten minutieus onder de loep nemen en corrigeren naar mooi lopende zinnen zonder taal- en typefouten en tenslotte de Humus afleveren bij de diverse bezorgers. Hulde, voor deze mensen in het bijzonder, en voor ieder die bij tijd en wijle zijn/haar bijdrage levert aan ons verenigingsblad. Namens ons allen heel veel dank voor jullie inzet !

Op naar nummer 200!?

Anneke van Montfort, voorzitter

Nieuwe leden

In de afgelopen periode hebben zich de volgende nieuwe leden aangemeld: Astrid Claessens, Vanessa Ali, Toos Bloemers, Liza van der Horst, Jos Lemmens, Mathea Roijackers en Emine Uslu. We heten alle nieuwe leden van harte welkom bij onze vereniging.

Post

In dit overzicht vindt u de meest interessante post die het bestuur van IVN Maastricht in de afgelopen periode heeft ontvangen. U kunt een poststuk opvragen bij de secretaris, Carlo Poolen.

- Milieufederatie Limburg: Limburgs Milieu nrs. 2017-02 en 03
- IVN Eijsden: De Wissel nr. 3-2017
- Stadsnatuurvisie Maastricht 'De stad heeft goud in handen'



Humus nu ook digitaal!

Er is een nieuwe service op de website van IVN Maastricht. Vanaf begin april 2017 is ons afdelingsblad 'Humus' ook digitaal te lezen op de website. Klik op de startpagina (www.ivn.nl/maastricht) op het kopje '**Humus** - lees hier' in het groene menublok. Je komt dan op de pagina waar Humus nr. 100 staat, klik op de groene tekst 'Humus 100' en de pdf wordt gedownload. Onder het kopje archief staan de oudere nummers.

Algemene Ledenvergadering IVN Maastricht 2018

Aan alle leden van IVN Maastricht,

Graag nodig ik u uit voor de jaarlijkse algemene ledenvergadering van IVN Maastricht op 28 februari 2018 om 20.00 uur in de Natuurtuinen Jekerdal aan de Drabbelstraat. De concept-agenda is als volgt :

1. **Opening door de voorzitter en vaststelling agenda**
2. **Behandeling van het verslag van de algemene ledenvergadering van 22 februari 2017**
Het verslag is gepubliceerd in de Humus nr. 98, maar u kunt het ook opvragen bij de secretaris.
3. **Jaarverslag 2017 van de secretaris**
Het verslag is gepubliceerd in de Humus nr. 100.
4. **Financiën**
 - a. Balans en Verlies & Winstrekening;
 - b. Verslag van de kascontrolecommissie over 2017
 - c. Benoeming kascontrolecommissie 2018;
 - d. Behandeling van de realisatie 2017 en de begroting 2018;

De stukken worden tijdens de vergadering uitgereikt en kunnen vooraf worden opgevraagd bij de penningmeester.
5. **Samenstelling van het bestuur**
Kandidaten kunnen zich opgeven bij de secretaris. Het rooster van aftreden is als volgt :

Voorzitter	Anneke van Montfort	aftredend in 2020
Secretaris	Carlo Poolen	aftredend in 2018
Penningmeester	Theo van Mulken	aftredend in 2019
Bestuurslid	Irma Kokx	aftredend in 2020
Bestuurslid	Chrit Merckelbagh	aftredend in 2018
Bestuurslid	Gid van Schijndel	aftredend in 2020
6. **Huishoudelijk reglement**
Het bestuur heeft een voorstel gemaakt voor aanpassing van het huishoudelijk reglement op het gebied van de financiën. Het voorstel wordt in de vergadering uitgedeeld of kan worden opgevraagd bij de secretaris.
7. **Vooruitblik activiteiten**
Irma Kokx, coördinator activiteiten, geeft een toelichting op de activiteiten in 2018
8. **Rondvraag en sluiting.**
Namens het bestuur, Carlo Poolen, secretaris

Jaarverslag 2017

Het jaar is weer voorbijgevlogen, vol met activiteiten van onze vereniging. In dit jaarverslag kijken we terug, voornamelijk op de publieksactiviteiten in de vorm van een cijfermatige samenvatting. De vele activiteiten van de werkgroepen zijn niet opgenomen in dit verslag tenzij deze als publieksactiviteit zijn opgezet. Voor sfeerimpressies van de activiteiten en de werkgroepen verwijs ik graag naar de verslagen in ons verenigingsblad Humus. In verband met de verschijningsdatum van Humus is dit verslag bijgewerkt tot en met 12 november.

01: De vereniging

De vereniging telt 204 leden, te verdelen in 172 leden, 3 ereleden en 29 gezinsleden. Daarnaast zijn er 21 donateurs. Dit is het 2^e jaar op rij dat het aantal leden daalt na jaren van stijgen. De daling is gedeeltelijk te verklaren door de keuze van enkele leden om donateur te worden.

Ledenaantal IVN Maastricht

2017:	172 leden	29 gezinsleden	Totaal: 204 leden	21 donateurs
2016:	181 leden	35 gezinsleden	Totaal: 220 leden	13 donateurs
2015:	207 leden	43 gezinsleden	Totaal: 250 leden	
2014:	203 leden	29 gezinsleden	Totaal: 232 leden	
2010:	177 leden	27 gezinsleden	Totaal: 204 leden	

De vereniging wordt geleid door het bestuur, de bestuursleden worden benoemd door de leden van de vereniging. De samenstelling van het bestuur is niet gewijzigd:

Bestuur

Functie	Naam	Bestuursperiode
Voorzitter	Anneke van Montfort	2017-2020
Secretaris	Carlo Poolen	2015-2018
Penningmeester	Theo van Mulken	2016-2019
Bestuurslid	Irma Kokx	2017-2020
Bestuurslid	Chrit Merckelbagh	2015-2018
Bestuurslid	Gid van Schijndel	2017-2020

Het bestuur vergadert maandelijks waarbij drie keer per jaar de coördinatoren van de werkgroepen en projectgroepen worden uitgenodigd. In de jaarlijkse algemene ledenvergadering legt het bestuur verantwoording af aan de leden. IVN Maastricht is vertegenwoordigd in de Regio Maas en Mergelland en het IVN District Limburg. In de ledenvergadering heeft het bestuur het nieuwe beleidsplan en het vrijwilligersbeleid 2017-2021 aan de leden gepresenteerd. Een ander aandachtspunt is het financieel beheer naar aanleiding van opmerkingen van de kascontrolecommissie. Met name bij de projecten waar veel geld in om gaan is een goede financiële verantwoording belangrijk.

Verder is er nog een verandering in de ledenadministratie te vermelden. Nico Wetzels heeft deze overgenomen van Carlo Poolen.

Tijdens de Nieuwjaarsexcursie hebben Hennie Kloosterboer en René Pirson de Tineke de Jong-penning ontvangen voor hun jarenlange inzet voor de vereniging.

Werkgroepen/projectgroepen

De werkgroepen vormen een belangrijke peiler van de vereniging. Ze organiseren veel activiteiten en bieden onze leden en vrijwilligers de structuur om actief te zijn. Hiermee leveren ze een belangrijke bijdrage aan het realiseren van de doelstellingen van het IVN. Bij grote activiteiten en projecten werken de werkgroepen vaak samen. De vereniging telt 7 werkgroepen, gelijk aan 2016:

Werkgroepen

Werkgroep Natuurbeheer
Vogelwerkgroep

Florawerkgroep

Publieksactiviteiten

Public Relations

Wandelingen met busvervoer

Jekerdal Scharrelkids

Coördinator

Dirk van de Weijer en Stephan Prinsen
Janneke Ackermans, Christine Woestenburg,
Nico Wetzels

Susanne Eussen

Irma Kokx

Chrit Merckelbagh

Herman Heemskerk

Tineke de Jong

Voor de actieve leden heeft de Werkgroep Wandelingen met busvervoer op 26 augustus een mooie dag georganiseerd in het Nationaal Park de Hoge Kempen met een bevlogen en humoristische inleiding van Ignace Schops.

Projectgroepen

Naast de werkgroepen zijn er ook projectgroepen actief. Zij richten zich op een concreet doel en bestaan in de regel minder lang dan een werkgroep.

1. *Projectgroep Stadsnatuur: met lezingen en werkgroepen heeft de projectgroep dit actuele onderwerp flink onder de aandacht gebracht;*
2. *Projectgroep Ommetje Wolder: Een nieuw ommetje in Maastricht, met aandacht voor de Bandkeramiekers;*
3. *Projectgroep Kloostertuin Heer: We hebben een zitbank geschonken aan de Kloostertuin, het project wordt langzaam overgedragen aan de bewoners.*

02: Publieksactiviteiten

Natuur- en milieu-educatie is de kernactiviteit van het IVN. Alle IVN-afdelingen proberen met hun activiteiten zo veel mogelijk mensen te bereiken. De traditionele middelen zijn excursies en cursussen, maar er zijn ook andere activiteiten waarbij verschillende educatieve technieken worden toegepast zoals workshops, markten, natuurwerkdagen.

Excursies

18 excursies stonden dit jaar op de planning waaronder de twee traditionele dagwandelingen met busvervoer en de 4 wandelingen van de Natuurvierdaagse. Op basis van de aantallen van 11 excursies komen we op een gemiddelde van 26 deelnemers, een lichte stijging. De nieuwjaarswandeling was de topper met meer dan 75 deelnemers. Dit was tevens de opening van het Ommetje Wolder door wethouder Gerdo van Grootheest van Maastricht. Er zijn wat zorgen over de dagwandelingen. De bus is niet meer vol bezet.

	<i>Aantal</i>	<i>Gemiddeld aantal deelnemers</i>
2017:	18	26
2016:	15	24
2015:	14	25
2014:	15	25
2013:	10	28
2012:	16	22
2011:	14	25
2010:	12	23

- Naast de reguliere excursies verzorgen we wandelingen op aanvraag.
- IVN Maastricht heeft dit jaar de Sterwandeling van de Regio Maas en Mergelland verzorgd. Meer dan 100 IVN-ers hebben we ontvangen in de ENCI-groeve.

Cursussen

IVN Maastricht organiseert jaarlijks cursussen. Er is altijd belangstelling voor het volgen van een cursus en we halen er nieuwe leden mee binnen. Naast de reguliere cursussen zijn er ook enkele kortere vormen zoals workshops. Meestal worden deze door de werkgroepen georganiseerd. We hebben dit jaar de volgende cursussen georganiseerd :

- Cursus Kaart, Kompas en GPS met 7 deelnemers;
- 2 minicursussen Vogels met 2 keer 13 deelnemers;
- Cursus Bomen, 4 lessen en 4 excursies, per lespakket 20 tot 26 deelnemers;
- Cursus Geologie en Landschap van Zuid-Limburg met 15 deelnemers.

Terugkijkend over de afgelopen jaren zien we de volgende cijfers:

	<i>Aantal cursussen</i>	<i>Gemiddeld aantal deelnemers</i>
2017:	8	19
2016:	5	15
2015:	2	14
2014:	4	14
2013:	3	18
2012:	5	16
2011:	6	15
2010 :	5	16

In samenwerking met het CNME en de Regio is weer een Natuurgidsenopleiding gestart. 25 Cursisten zijn begonnen aan deze klus.

Overige activiteiten

We hebben dit jaar ook activiteiten opgezet die niet vallen onder de bekende categorieën. Vaak doen we dit in samenwerking met een andere organisatie of sluiten we aan bij landelijke of regionale activiteiten van IVN of andere organisaties. Onderstaand overzicht geeft een kleine opsomming:

- Prijsuitreiking Kern met Pit met een prijs voor het Ommetje Wolder;
- Landelijk Tuinvogelweekend op 28 januari;
- 60^{ste} Landelijke Boomfeestdag, samen met gemeente en CNME met 500 kinderen en 150 genodigden;
- Nacht van de Nacht samen met Milieufederatie, 30-35 deelnemers inclusief de Scharrelkids met een wandeling over de Sint Pietersberg;
- Jeugddag Vissersvereniging VVM met maar 1 deelnemer, misschien was dit de laatste keer;
- Nationale nachtvlindertelling bij Fort Sint Pieter met 20 deelnemers en heel veel soorten vlinders;
- Natuur op Maat in de Kloostertuin Heer met 35 minder-validen; De activiteit hebben we veiliggesteld voor de toekomst door deze over te dragen aan de Regio;
- Discussieavond, georganiseerd door IVN, CNME en Natuurhistorisch Genootschap over stadsnatuur en economie;
- Aktie Schone Maas waarbij we weer een flink stuk van de Jeker hebben opgeschoond;
- Lezing over paddenstoelen door een van onze leden;
- 2 Lezingen in het kader van het project Stadsnatuur in Centre Ceramique.

03: Public Relation

Het verenigingsblad de Humus is het visitekaartje van de vereniging en verscheen dit jaar drie keer. Voor onze publieksactiviteiten zijn 43 verschillende flyers verzonden. Ons mailbestand bevat inmiddels 454 adressen, inclusief de eigen leden en het bestand voor de Scharrelkids. Verder is dit jaar de nieuwe landelijk huisstijl verder uitgerold met nieuwe logo's.

04: Afsluiting

IVN staat voor natuureducatie. Ook 2017 laten we zien dit serieus aan te pakken met veel activiteiten in vele verschillende vormen. Om dit te realiseren hebben we een grote groep actieve leden die ieder op eigen wijze zich hiervoor inzet. Graag wil ik alle actieve leden van harte bedanken.

Carlo Poolen, secretaris



Komende activiteiten

Zondag 14 januari - Nieuwjaarswandeling

Voor onze traditionele Nieuwjaarswandeling maken we weer dankbaar gebruik van de gastvrijheid van Châlet D'n Observant in de ENCI-groeve. We vertrekken hier om 14.00 uur om een wandeling te maken over de Pietersberg richting Château Neercanne en weer terug. Onderweg wordt het programma van komend jaar toegelicht en stellen de coördinatoren de activiteiten van de diverse werkgroepen aan het publiek voor. Na afloop sluiten we af in het Châlet.

Zaterdag 20 januari - Oefenen vogels tellen

Vandaag gaan de Jekerdal-scharrelkids in de Natuurtuinen Jekerdal oefenen voor de landelijke tuinvogeltelling. Dan weten de kinderen hoe ze de week erop mee kunnen tellen op de landelijke teldag. We starten om 14.00 uur en oefenen tot 16.00 uur.

Zaterdag 27 januari - Workshop bouwen met wilgen

CNME organiseert samen met IVN Maastricht een workshop 'bouwen met wilgen'. De workshop is van 10.00 tot 15.00 uur. De locatie wordt later bekend gemaakt via onze website www.ivn.nl/maastricht

27 en 28 januari - Nationale Tuinvogeltelling

Op 27 en 28 januari 2018 vindt de feestelijke 15^e editie van de Nationale Tuinvogeltelling plaats. Iedereen kan meedoen en het is leuk om te doen. Met de tips van Vogelbescherming Nederland bent u goed voorbereid op al het moois in uw buurt. En hebt u tijdens de telling een vogel niet herkend? Geen probleem. U kunt ook onbekende vogels doorgeven. Of bel ons tijdens het weekend. We zitten met een heel team vrijwilligers klaar om u verder te helpen. Ook op werkdagen kunt u terecht met al uw vogelvragen. Geniet dus mee van de Nationale Tuinvogeltelling en meldt u nu vast aan! Kijk voor meer info op: www.tuinvogeltelling.nl



Donderdag 1 februari - Lezing NHG-CNME-IVN

De eerste donderdag van februari organiseert kring Maastricht van het Natuurhistorisch Genootschap in samenwerking met IVN Maastricht en het CNME traditioneel een discussieavond in het Natuurhistorisch Museum over een onderwerp waar ook binnen natuurkringen verschillend over gedacht wordt. Aansluitend bij de actualiteit willen we komend jaar als onderwerp kiezen: de herintroductie van planten en dieren, met als voorbeeldsoorten de bever en de

otter. De doelgroep van deze avond: mensen die betrokken zijn bij natuurbeheer, -educatie en onderzoek, maar het is een openbare bijeenkomst. De opzet van de avond is:

- voor de pauze twee inleidingen die het onderwerp introduceren vanuit verschillende invalshoeken. De eerste inleider benadrukt vooral de argumenten vóór herintroductie, de tweede juist de argumenten tégen;
- tijdens de pauze kan het publiek stellingen en vragen op papier zetten;
- aan de hand hiervan is na de pauze een groepsdiscussie.

Op dit moment is bekend dat de eerste inleiding verzorgd zal worden door Hettie Meertens van de stichting Ark Natuurontwikkeling. De lezing vindt plaats op donderdag 1 februari 2018, aanvang is 20.00 uur in het Natuurhistorisch Museum, De Bosquetplein 7.

Zondag 25 februari - Stenenwandeling

Carlo als geologie-expert verzorgt een wandeling door de binnenstad van Maastricht met aandacht voor de monumentale gebouwen waarin stenen een eigen verhaal vertellen. Zonder dat men dit in de gaten heeft is er veel geologie in de gevels van panden in de binnenstad te vinden. Vertrek om 14.00 uur vanaf het Natuurhistorisch Museum.

Zondag 11 maart – Opening kunstwerk Bandkeramiekers

Met de aanleg van het kunstwerk Bandkeramiekers is het Ommetje Wolder compleet. Het kunstwerk - een verbeelding van het palenplan van een huisplattegrond, uitgevoerd met zware maaskeien - zal feestelijk worden onthuld door wethouder Gert-Jan Krabbendam. Vertrek 14.00 uur, P kerk Wolder, Mgr. Vranckenplein (zie ook pag. 18).

Zondag 25 maart – Ommetje ‘stad’

Natuurgids Rob Jansen heeft zich bereid verklaard om ook in een andere seizoen zijn ommetje ‘stad’ te presenteren waarin hij laat zien dat een stad wel degelijk ook een landschap is. Vertrek om 14.00 uur vanaf de parkeerplaats op de hoek Cabergerweg/Frontensingel.

Zondag 15 april - Ardennenwandeling Botrange - Malmedy

IVN Eijsden en IVN Maastricht organiseren zondag 15 april 2018 een wandeling met busvervoer naar de Hoge Venen, België. We starten bij La Maison du Parc – Botrange (natuurparkcentrum). Dit natuurparkcentrum is gelegen vlakbij Signal de Botrange, het dak van België op 694 meter. Na de koffiepauze vertrekken we in twee groepen. De wandelaars voor de korte afstand wandelen met de



gidsen Chrit en Jan rond de 10 à 11 km. De wandelaars voor lange afstand volgen Herman en Jo, zij wandelen ongeveer 15 km. Tijdens deze wandeling volgen we een gedeelte van de GR 56 en passeren de Cascade du Bayehon. We volgen gro-tendeels de riviertjes die van de Hoge Venen in zuidelijke richting naar beneden stromen. Uiteindelijk bereiken we Malmedy. Hier is gelegenheid om Malmedy te bezichtigen en of te genieten van een consumptie op Place Albert 1^{ste}. Tussen 16.30 en 16.45 uur vertrekken we weer naar Maastricht. Goed schoeisel en kle-ding is belangrijk maar ook het lunchpakket niet vergeten. Vertrektijden: Em-maplein: 08.30 uur, Wilhelminasingel: 08.40 uur, Akersteenweg: 08.50 uur. Opge-ven en informatie - liefst per e-mail - bij Herman Heemskerk (tel. 043 361 35 65), e-mail: herman.heemskerk@home.nl

ATTENTIE! NIEUW!

De werkgroep en het bestuur hebben bij elkaar gezeten om te kijken hoe we de wandelingen met busvervoer aantrekkelijker kunnen maken. We hebben naar de kosten gekeken, de te lopen afstanden en de plekken waar we gaan wandelen. Dit is er uit gekomen: we wisselen Ardennen en Eifel vaker af, de korte wandeling blijft voortaan onder de 11 km, de lange wandeling rond de 15 km en de koffie/thee bij de eerste pauze wordt gesponsord door IVN! De kosten voor de wandeling worden als volgt:

€ 15,- voor IVN-leden en € 17,50 voor niet-leden (graag in de bus gepast betalen).

Verder gaan we (samen met jullie) onderzoeken of vooraf betalen - en dus niet in de bus - handiger en wenselijk is.

2018 - De Jekerdal-scharrelkids worden bomenexperts!

Dit jaar schenken we ook voor de Scharrelkids veel aandacht aan bomen. Vragen als hoe herken je bomen in de winter, hoe oud worden bomen, welke bla-deren horen bij welke bomen, kunnen we de bloesem ruiken net zoals de insecten, wanneer komen de vruchten aan de bomen en door wie worden ze gegeten en waarom kleuren de bladeren in de herfst rood. Natuurlijk ook heel belangrijk wie gebruiken de bomen als voedsel, als nestgelegenheid en hoe belangrijk is de boom voor de mens.

Wil jij ook bomenexpert worden dan kan je iedere maand op zaterdagmiddag van 14.00- 16.00 uur mee met de Jekerdal-Scharrelkids vanuit de Natuurtuinen Jekerdal of op een geschikte andere plek. Een conceptprogramma volgt hieron-der met data onder voorbehoud. Nadere details op de flyers die iedere maand worden rondgestuurd via de mailservice.

24 februari - *Bomen in de winter en overwinteren*, **17 maart** - *Bomen groei en bla-deren*, **21 april** - *Bomen, bloesem en bijen*, **19 mei** - *Bomen, nesten en vogels*, **23 juni** - *Bomen langs de waterkant*, **22 september** - *Bomen en vruchten*, **20 oktober** - *Bomen in de herfst en paddenstoelen*, **24 november** - *Bomen, dieren en mensen*, **22 december** - *Bomen en kerst*.

Voor meer info: tineke.de.jong@kpnplanet.nl of 043-3521109. Opgeven bij Carlo Poolen: ivn.maastricht@home.nl



Terugblikken

Cursus Geologie

Carlo heeft zijn 2-jaarlijkse cursus geologie dit najaar verzorgd met 4 theorielessen en 4 excursies. Het was geen enkel probleem om de cursus vol te krijgen. De cursus trok 15 deelnemers.

Cursus Bomen

Van de bomencursus konden de lespakketten 3 en 4 in september en oktober gevolgd worden. Lespakket 3 behandelde de verschillende zaden van de bomen en de relaties met dieren, (korst)mossen en paddenstoelen met als praktijkexcursie de wandeling over de Pietersberg zoals beschreven in het boekje 'Eik en Beuk'. Het vierde en laatste pakket liet de bomen in hun herfstpracht zien met alle kleurrijke bladeren. Voor de wandeling werd gebruik gemaakt van de wandeling zoals beschreven in het boekje 'Van hemel tot fossiel'. In totaal 24 deelnemers, waarvan de helft alle lessen heeft gevolgd.



Natuurgidsenopleiding

Op maandag 4 september is de nieuwe Natuurgidsenopleiding voor de Regio Maas & Mergelland weer van start gegaan die georganiseerd wordt door verschillende IVN afdelingen samen met het CNME. Maar liefst 25 mensen nemen hier aan deel. De groep is heel divers zowel wat leeftijden als achtergronden betreft, maar er lijkt al heel wat kennis en deskundigheid in de groep aanwezig. Niet iedereen was al lid van een IVN afdeling, maar inmiddels is iedereen lid geworden en heeft IVN Maastricht er ook weer 5 leden bij. Op dit moment is het eerste blok 'Kennismaking' afgerond en is blok 2 'Landschap' begonnen. De deelnemers zijn naast de lessen bezig met het kiezen van een onderzoeksgebiedje (voorheen heette dit het 'Eigen plekje'), het volgen van een snuffelstage om zicht te krijgen op de organisatie van een IVN afdeling en het zoeken van een stageplek bij een groene organisatie. Mentoren of coaches begeleiden elke cursist in dit proces [IK].

Nieuwe cursussen

Cursus Bomen

De eerste editie van de 4 lespakketten rondom bomen (knoppen en silhouet, bladeren en bloei, zaden en bomen in herfsttooi) was een groot succes en niet alle aanmelders konden geplaatst worden, dus deze cursus wordt opnieuw aangeboden. Bomen worden in alle vier de seizoenen gevolgd met in elk lespakket aandacht voor waaraan bomen op dat moment herkend kunnen worden, maar ook wordt aandacht besteed aan het belang van bomen voor de mens, voor dieren en het milieu. Elk lespakket bestaat uit een theorieles met veel oefeningen en een praktijkles buiten. Centraal staan inheemse bomen, maar ook de exoten



komen aan bod omdat deze veel in parken zijn aangeplant. De theorielessen vinden op woensdagavond plaats van 20.00 tot ongeveer 22.15 uur in de Natuurtuinen Jekerdal; de buitenlessen op zaterdag zijn op locatie en starten om 09.30 tot ongeveer 12.00 uur.

Data lespakketten:

Lespakket 1 (groei van de boom, de herkenning in de winter aan silhouet, stam en knoppen): woensdag 31 januari en zaterdag 3 februari. **Lespakket 2** (bloei en soms al zaad): woensdag 18 april en zaterdag 28 april. **Lespakket 3** (zaden en vruchten): woensdag 19 september en zaterdag 22 september (onder voorbehoud). **Lespakket 4** (herfstbladeren en herfstkleuren): woensdag 24 oktober en zaterdag 27 oktober (onder voorbehoud).

De kosten bedragen per lespakket voor IVN-leden € 7,50, voor niet-leden € 10,- ; wordt er ingetekend voor de hele cursus dan krijgt u voor € 10.- extra onze 3 IVN-bomenroutes. Opgave en informatie bij Irma Kokx bij voorkeur per e-mail: ipa.kokx@gmail.com

Basiscursus Vogels

Heb jij je altijd al afgevraagd waar die kraanvogels nou eigenlijk heen vliegen? Verbaas je je over al die verschillende eenden in de Eijsder Beemden? Wil je nou eindelijk wel eens weten welke vogel 's ochtends zo prachtig zingt? En gaat jouw hart sneller kloppen van vogels die met hun snavel vol voer naar hun nest vliegen? Dan kunnen we jou de basiscursus vogels van harte aanraden! In 2018 zal deze cursus door verschillende docenten gegeven worden. Hij zal bestaan uit 4 theorie-lessen op dinsdagavond van 19.30 tot 21.30 uur in het IVN-lokaal aan de Drabbelstraat. Daarnaast gaan we 4 zaterdagochtenden van 09.00 tot 11.30 uur het veld in om te kijken of we ook kunnen zien en horen wat we in de theorie lessen behandeld hebben. Deze excursies zullen op verschillende locaties plaatsvinden. Razend interessante thema's als biotopen van vogels, watervogels, vogeltrek, baltsen en broeden, vogelgedrag en zang zullen aan bod komen. Daarnaast is er natuurlijk meer dan voldoende tijd en ruimte tijdens de excursies om met andere geïnteresseerden en met de docenten ervaringen uit te wisselen en van elkaar te leren.



De data van de lessen zijn de dinsdagen 27 februari, 20 maart, 17 april en 15 mei. De data van de excursies zijn de zaterdagen 3 maart, 24 maart, 21 april en 19 mei. De kosten bedragen voor IVN-leden € 30,- en voor niet-leden: € 40,- Enthousiast? Meld je dan uiterlijk 15 februari aan bij René Pirson, apirson18@gmail.com of (043) 3435429. Hopelijk tot in februari!

Cursus kaart, kompas en GPS

We starten weer met een cursus Kaart, kompas en GPS omdat er nog steeds genoeg mensen zijn die willen weten waar ze zijn met behulp van het lezen van een kaart en niet alleen GPS willen gebruiken om zich te oriënteren. Maar ook als je wel wilt weten hoe je met behulp van GPS je plaats kunt bepalen dan is deze cursus zeer geschikt. De cursus bestaat uit verschillende theorielessen waarin geoefend wordt met het lezen van kaarten, het gebruik van een kompas en hoe je een GPS kunt instellen om je weg te vinden. In de twee buitenlessen worden deze vaardigheden in de praktijk geoefend. De drie theorielessen vinden plaats op dinsdagavond (van 20.00 - 22.15 uur) in de Natuurtuinen Jekerdal, Drabbelstraat 7 en de twee buitenlessen op zaterdag (van 09.30 tot ongeveer 12.00 uur). Cursusdata zijn: dinsdagavond 20 februari, 6 maart en 3 april en zaterdagmorgen 10 maart en 7 april. Kosten: € 20,- voor leden, € 27,50 voor niet-leden (een reader krijgt u digitaal aangeboden). Voor aanmelding en informatie: Irma Kokx, e-mail: ipa.kokx@gmail.com of 043-3258339 (na 18.00).

Nominatie voor inspiratieprijs van het Prins Bernhard Cultuurfonds Limburg (PBCL)

Het PBCL is een bevlogen pleitbezorger van cultuur, natuur en wetenschap in Nederland en daarbuiten. Dit jaar wilde het fonds een inspiratieprijs uitreiken aan organisaties/initiatieven die actief zijn op het gebied van natuurbehoud. Tot ons grote genoegen was de afdeling IVN Maastricht een van de twaalf genomineerde voor de inspiratieprijs van het PBCL. Op donderdag 2 november 2017 werden de genomineerde organisaties en groepen in het provinciehuis uitgenodigd en ontvangen door Edmond Staal, bestuurslid van het PCBL. Onder het genot van muziek en dans maakte Theo Bovens, gouverneur van Limburg, de drie prijswinnaars bekend. De winnaars ontvingen een mooie cheque uit handen van dhr. Bovens. Het IVN behoorde niet tot de winnaars. Jammer, maar heel blij met de nominatie en met een mooie eik in ons bezit, genoten we van het hapje en drankje die ons na de uitreiking werden aangeboden. Over een mooi plekje voor de eik gaan we ons nog beraden. Wie heeft een idee?

[AvM]

Zaterdag 26 augustus - Actieve-Leden-Dag in Connecterra (B)

De Werkgroep 'wandelen met busvervoer' nam spontaan de uitdaging aan om in 2017 de Actieve-Leden-Dag voor IVN Maastricht te organiseren. Tot verdriet van de organisatoren druppelden de aanmeldingen in het begin maar langzaam binnen. Lag het aan de datum, 26 augustus 2017? Die viel immers samen met het laatste (schoolvakantie)weekend. Of lag het aan het Preuvenemint, het Tangofestival of de nodige buurt BBQ's die ook op die dag georganiseerd werden? Of wisten de IVN-ers niet precies of ze wel actief genoeg waren om actief-lid te zijn?

Uiteindelijk toog een gezelschap met het mooie aantal van 20 actieve IVN-ers naar Maasmechelen. De reis leidde ons naar Connecterra, een bijzonder stukje nieuwe natuur in Vlaanderen. Connecterra is het gebied waar meer dan een kwart eeuw geleden de steenkoolmijn van Eisden nog op volle toeren draaide. Vandaag de dag ziet het landschap er gelukkig heel anders uit.

Onze gastheer was Ignace Schops. Ignace is directeur van het Regionaal Landschap Kempen en Maasland. Ignace wist boeiend te vertellen hoe hij erin geslaagd is de plannen voor het voormalig mijngebied beetje bij beetje om te vormen tot dit verrassend landschap van 'bergen en meren' met spectaculaire

panorama's. En met gelukkig maar beperkte commerciële voorzieningen tot actieve recreatie. Ingace Schops is door deze aanpak inmiddels opgeklommen tot voorzitter van de Raad van de *Europarc Federation*, het Europees netwerk voor natuurlijk en cultureel erfgoed.

Na een smakelijke ecolunch werd Jean Henckens onze gids. Hij vertelde honderd-uit en hij wist ons te verleiden te klimmen tot de hoogste top van een voormalige mijnberg om zo te kunnen genieten van weidse landschappen. Hij vertelde ons op die top van de karakteristieken van de Hoge Kempen, in het bijzonder het Regionaal Landschap Kempen en Maasland. Door zijn oostelijke ligging in Vlaanderen, afgeschermd van de invloed van de zee, heerst er op de oostflank van de Hoge Kempen een wat meer continentaal klimaat dat een voordeel is voor een boomsoort zoals de wintereik. De zuidelijk georiënteerde hellingen en de grote afwisseling in biotopen maken de Hoge Kempen dan weer tot een belangrijk leefgebied van warmteminnende insecten zoals blauwvleugelsprinkhaan en koninginpage. Van de laatste zagen we er meerdere. Op de meest zonnige plaatsen voelt de - totaal ongevaarlijke - gladde slang zich thuis. Samen met de heikikker, rugstreepad en de levendbarende hagedis, zo stelde Jean, maakt dit de Hoge Kempen ook een voor Vlaanderen belangrijk gebied voor amfibieën en reptielen. Een omvangrijke populatie van reeën houdt zich schuil (en daarom die dag niet zichtbaar) in de uitgestrekte bossen die de open heidevlakte omringen. Dat dit ook het leefgebied van opmerkelijke roofvogels zoals de havik is, konden we allen waarnemen. En een ontmoeting met uitgeputte jonge vrouwen, die dachten de wandeling zonder water maar met hoge hakken te kunnen maken, bevestigden dat wij wel goed voorbereid op pad waren gegaan. Ben je geïnteresseerd en wil je op eigen gelegenheid er heen? Als hoofdtoegangspoort van het Nationaal Park Hoge Kempen is CONNECTERRA de ideale startplek voor je bezoek aan het Nationaal Park.

Het bestuur van IVN Maastricht wil graag meer actieve leden betrekken bij deze jaarlijkse activiteit. Het is immers een mooie gelegenheid om de actieve leden te bedanken voor alle inspanningen, groot of klein, die ze voor IVN Maastricht en de Maastrichtse natuur doen. Samen met de coördinatoren van de werkgroepen gaan we hier aandacht aan besteden. Suggesties voor een invulling van de actieve leden-dag zijn welkom.



Gepresenteerd: Stadsnatuurvisie Maastricht

De inkt is droog, de Stadsnatuurvisie Maastricht (SNM) is gereed en aangeboden aan de instanties die samen de opstelling van de SNM hebben georganiseerd en gefaciliteerd. Op het moment van het schrijven van dit artikel wordt hard gewerkt aan het communicatietraject van de SNM. Als je dit leest is waarschijnlijk al publiciteit gegeven aan dit meesterstuk.

In 2016 hebben op initiatief van IVN-Maastricht, gemeente Maastricht en de Universiteit van Maastricht een groep van zo'n 50 burgers zich verenigd in Stadsnatuur Maastricht met één gemeenschappelijke wens, een visie over de

stadsnatuur in Maastricht op te stellen. Ze vonden namelijk dat dit thema veel te weinig aandacht kreeg. De deelnemers aan het project kwamen uit allerlei geledingen: natuurverenigingen, buurtkaders, onderwijs, zorg, bouw, bedrijfsleven, kunstwereld, overheid. Ze werkten gratis mee en deden dat 'à titre personnel'. De SNM is zo een mooi voorbeeld geworden van volwassen burgerparticipatie en co-creatie: een constructieve bottom-up samenwerking tussen particulieren, overheid en instanties.

Afgelopen jaar is dus heel hard gewerkt aan de totstandkoming van deze SNM. In de opstellingsfase lieten deelnemers zich inspireren door een aantal natuurbobo's. In een lezingencyclus georganiseerd in Centre Ceramique spraken (inter)nationale natuurgoeroes zoals André de Baerdemaeker, Mark Mieras en Ignace Schops over diverse aspecten van Stadsnatuur. Deze lezingen, die ook open stonden voor het publiek, werden druk bezocht.

De meeste deelnemers aan SNM werden ver-

deeld over 5 themagroepen, die ieder een thema uitwerkte en daarover een (deel)visie schreven:

- Stadsnatuur en biodiversiteit;
- Stadsnatuur en gezondheid;
- Stadsnatuur en economie;
- Stadsnatuur in Maastricht op macroniveau;
- Stadsnatuur in de praktijk op microniveau.



De stadsnatuurtafel, waarin een aantal Maastrichtse stakeholders vertegenwoordigd waren, zweefde als een helicopter boven de themagroepen en legde dwarsverbanden tussen de thema's en met algemene stadsthema's. De stadsnatuurtafel gaf impulsen aan samenhang en kwaliteit. In plenaire creatieve sessies, waarbij alle SNM-deelnemers welkom waren, zijn tenslotte alle ingrediënten gesmeed tot dit meesterstuk SNM.

Wat is stadsnatuur nu precies? De definitie die wij hanteren: de soorten en ecosystemen die floreren in een stedelijke, door mensen gedomineerde omgeving. De SNM Maastricht begint niet bij nul, de stad heeft al veel natuurpareltjes. De SNM bouwt daarop voort. Er komen nieuwe parels bij en ze worden aangeregend door een groen snoer. Enthousiast en stelselmatig zal toegewerkt worden naar die inspirerende 'stip aan de horizon' waarin stadsnatuur alom aanwezig is. Daarvoor zal op korte termijn een 'permanent stimulerend en uitnodigend beleid' gestalte krijgen. SNM heeft maatregelen voor de korte termijn en de langere termijn geformuleerd. Ook geeft SNM aan, hoe dat allemaal bereikt kan worden. Het voert te ver om in deze HUMUS diep in te gaan op SNM. Bekijk daarom ook www.ivn.nl/maastricht of www.stadsnatuurmaastricht.nl

Het zal een proces van lange adem worden, maar de eerste stap, de visie, de droom is nu gezet. Stadsnatuur Maastricht zal verder gaan om het proces te monitoren, te stimuleren te begeleiden. IVN denkt mee op de manier hoe IVN hier een bijdrage aan kan leveren. IVN Maastricht wil van stadsnatuur graag een permanent thema maken door:

- ***mee te werken aan monitoren (naast de monitoring die IVN al doet, denk aan vogels, vlinders en planten)***
 - ***excursies over stadsnatuur te blijven organiseren***
 - ***jaarlijks een publiekslezing te houden over stadsnatuur***
 - ***een IVN projectgroep op te richten die het thema stadsnatuur adopteert.***
- Heb je belangstelling, meld je aan bij Irma Kokx of Gid van Schijndel.***

Kunstwerk Bandkeramiekers (Ommetje Wolder)

Tijdens de nieuwjaarswandeling van IVN Maastricht op 15 januari 2017 heeft toenmalig wethouder Gerdo van Grootheest het Ommetje Wolder geopend. Ondanks de kou liepen er toch zeker 75 wandelaars mee. Inmiddels is te zien dat er beduidend meer wordt gewandeld op deze route. En de bloemist van Wolder meldde al snel dat de eerste stapel folders op was. In HUMUS hebben meerdere artikels over dit Ommetje gestaan. Maar de route is nog altijd niet helemaal compleet.

Een van de cultuurhistorische punten langs de route (nr 5b) is het Amfitheater, zo staat te lezen in de folder van het Ommetje. Maar zo mogen we het officieel niet meer noemen. Het heet nu Kunstwerk Bandkeramiekers. Dit kunstwerk krijgt meerdere functies: het wordt een huistheater, een buitenleslokaal, een speelelement en een plek om zo maar even te verpozen. Tijdens opgravingen hebben archeologen bewijzen gevonden dat hier een woning heeft gestaan van de eerste bewoners van dit gebied: de Bandkeramiekers. Dat zagen ze aan de

Project Kloostertuin Opveld

Projectgroep Renovatie Kloostertuin Opveld is zeer actief met het afronden van project 2: 'Natuurlijke, educatieve en duurzame speelelementen en beplanting'. We zijn samen met stichting VoorjeBuurt en met ondersteuning van de gemeente in september gestart met een crowdfunding campagne: 'Meer kleur en fleur in Kloostertuin Opveld'. De campagne duurde tot en met 30 november (www.voorjebuurt.nl/kloostertuinopveld). Met deze actie willen we omwonenden en gebruikers enthousiasmeren om een bedrag te doneren, zodat we in december verwilderde bloembollen kunnen planten op de verhoogde grasweide. Het onderliggende doel is dat we meer binding tussen de omwonenden willen stimuleren en dat we met zijn allen samen zorgdragen voor het in stand houden en het behoud van onze groene parel. We hebben ons streefbedrag ruim gehaald! Daar zijn we trots op! We kunnen het bloembollenbedrijf de opdracht geven om de bollen machinaal te planten. Dan kunnen de buurtbewoners en alle geïnteresseerden straks in de lente van 2018 allemaal genieten van de bloemenzee in de kloostertuin.

Als u nog wilt doneren na 30 november, neem dan contact op met Marieke Smits (mariekesmits_ivn@outlook.com).

Kom straks gerust een kijkje nemen! De kloostertuin is openbaar toegankelijk bij de poort vlakbij Veldstraat 20, vanuit de Rijksweg en vanuit het Vroendaalpad in Zuid-Oost Maastricht.



KLOOSTERTUIN OPVELD



GROENE PAREL



hoveniersbedrijf
Groen | centrum Biesland

tuinarchitectuur - sierbestratingen - sierplanten

Al meer dan 25 jaar de specialist op het gebied van
aanleg en onderhoud van creatieve tuinen.

Volg ons op 

www.facebook.com/groencentrum.biesland

of kijk op

www.groencentrumbiesland.nl

Cannerweg 262, 6213 BL, Maastricht, tel. 043-3250421

Administratiekantoor

Th.J.H. van Mulken

Glazeniersdreef 70
6216 NZ Maastricht

E-mail: thvanmulken@planet.nl

Telefoon: 06-22434560

Kamer van Koophandel no. 1412473

Beconnummer 152092

Bank: NL64INGB0001412061

Voor al uw administratie- en belastingzaken



Activiteitenkalender

JANUARI 2018

wo	03	20.00	N	Bestuursvergadering
za	06	09.30	L	WGF - Monseigneur Nolenspark
di	09	20.00	N	WGV - Bijeenkomst
za	13	09.30	L	WGNB - Snoeien op nader te bepalen plek
zo	14	14.00	L	Nieuwjaarswandeling - Start Châlet D'n Observant (pag. 9)
di	16	20.00	N	WGF - Knoppen van bomen
za	27	09.00	L	WGV - Excursie, locatie nog nader te bepalen
za	20	14.00	N	Jekerdal-scharrelkids - Oefenen voor de Nationale vogeltelling (pag. 9)
za	27	10.00	L	Workshop bouwen met wilgen (samen met CNME) - Plaats volgt (pag. 9)
wo	31	20.00	N	Cursus Bomen - Lespakket 1: theorie (pag. 13)

WGV = Werkgroep Vogels
WGF = Werkgroep Flora
WGNB = Werkgroep Natuurbeheer

FEBRUARI

do	01	20.00	L	Lezing NHG/CNME/IVN - Natuurhistorisch Museum (zie pag. 9)
za	03	09.30	L	WGNB - Snoeien op nader te bepalen plek
za	03	09.30	L	WGF - Millenniumbos
za	03	09.30	L	Cursus Bomen - Lespakket 1: excursie (Europapark Gronsveld) (pag. 13)
ma	05	19.30	L	Regiovergadering Maas & Mergelland in Ulestraten
wo	07	20.00	N	Coördinatorenoverleg/Bestuursvergadering
di	20	20.00	N	Cursus Kaart, kompas en GPS - Les 1: theorie (pag. 14)
do	22	20.00	N	WGF - Determineren van coniferen
za	24	14.00	L	Jekerdal-Scharrelkids - Thema: Bomen in de winter (pag. 11)
zo	25	09.00	L	WGV - Excursie, locatie nog nader te bepalen
zo	25	14.00	L	Stenenwandeling - Start Natuurhistorisch Museum (pag. 10)
di	27	19.30	N	Basiscursus vogels - Les 1: theorie 1 (pag. 14)
wo	28	20.00	N	Algemene Ledenvergadering (pag. 4)

MAART

za	03	09.30	L	WGF - Verloren vallei
za	03	09.00	L	Basiscursus vogels - Les 2: excursie 1, op nader te bepalen locatie (pag. 14)
di	06	20.00	N	Cursus Kaart, kompas en GPS - Les 2: theorie 2 (pag. 14)
wo	07	20.00	N	Bestuursvergadering
za	10	09.30	L	WGNB - Snoeien op nader te bepalen plek
za	10	09.30	L	Cursus Kaart, kompas en GPS - Les 3: praktijkles 1 (pag. 14)
zo	11	14.00	L	Feestelijke opening kunstwerk Bandkeramiekers - Millenniumbos
di	13	20.00	N	WGV - Bijeenkomst - Janneke vertelt over mezenproject

za	17	14.00	L	Jekerdal-scharrelkids - Thema: Bomen, groei en bladeren (pag. 11)
di	20	19.30	N	Basiscursus vogels - Les 3: theorieles 2 (pag. 14)
za	24	09.00	L	Basiscursus vogels - Les 4: excursie 2, op nader te bepalen locatie (pag. 14)
zo	25	14.00	L	Ommetje Stadsnatuur - Start P Cabergerweg/Frontensingel (pag. 10)
di	27	20.00	N	WGF - Voorbereiding excursie Moresnet/Kelmis
za	31	09.00	L	WGV - Excursie, locatie nog nader te bepalen

APRIL

di	03	20.00	N	Cursus Kaart, kompas en GPS - Les 4: theorieles 3 (pag. 14)
wo	04	20.00	N	Bestuursvergadering
za	07	09.30	L	WGF - Excursie Moresnet/Kelmis
za	07	09.30	L	Cursus Kaart, kompas en GPS - Les 5: praktijkles 2 (pag. 14)
di	10	20.00	N	WGV - Bijeenkomst
za	14	09.30	L	WGNB - Snoeien op nader te bepalen plek
zo	15	08.30	L	Wandeling met busvervoer - Ardennen: Botrange - Malmedy (pag. 10)
di	17	19.30	N	Basiscursus vogels - Les 5: theorieles 3 (pag. 14)
wo	18	20.00	N	Cursus Bomen - Lespakket 2: theorie (pag. 13)
za	21	09.00	L	Basiscursus vogels - Les 6: excursie 3, op nader te bepalen locatie (pag. 14)
za	21	14.00	L	Jekerdal-scharrelkids - Thema: Bomen, bloei en bijen (pag. 11)
za	28	09.30	L	Cursus Bomen - Lespakket 2: excursie (kerk Bemelen) (pag. 13)
zo	29	07.00	L	WGV - Ontbijtexcursie, locatie nog nader te bepalen

MEI

wo	02	20.00	N	Bestuursvergadering
za	05	09.30	L	WGF - Nader te bepalen
di	08	20.00	L	WGV - Avondwandeling
do	10		L	WGV - Hemelvaartweekend t/m 13 mei - Alde Faenen, Friesland
za	12	09.30	L	WGNB - Snoeien op nader te bepalen plek
di	15	19.30	N	Basiscursus vogels - Les 7: theorieles 4 (pag. 14)
za	19	09.00	L	Basiscursus vogels - Les 8: excursie 4, op nader te bepalen locatie (pag. 14)
za	19	14.00	L	Jekerdal-scharrelkids - Thema: Bomen, nesten en vogels (pag. 11)
di	22	20.00	L	WGF - Jeker richting België
za	26	08.00	L	WGV - Excursie, locatie nog nader te bepalen

N = de activiteit vindt plaats in de Natuurtuinen Jekerdal - Drabbelstraat 7
L = de activiteit vindt plaats op locatie
Kijk voor meer info op ivn.nl/afdeling/maastricht

**Parkeer voor Natuurtuinen s.v.p. aan de Mergelweg.
Boete parkeren in de Drabbelstraat: € 70,- !!**

Logboek werkgroepen

Wergroep Publieksactiviteiten



Vrijdag 25 augustus – Nationale Nachtvindertelling

Nadat de afgelopen jaren de nachtvindertelling vanwege heel slecht weer moest worden afgelast of het aantal soorten erg tegen viel, dit jaar zat alles mee. Het weer was optimaal en de locatie (het weiland naar Fort St Pieter) bleek ideaal. Er kwamen en gingen bezoekers maar zeker 20 mensen hebben kunnen genieten van de vele nachtvinders die op het laken met lamp, de ingesmeerde bomen en de lichtvallen afkwamen. Marcel Prick hield eerst een korte inleiding over het lokken van nachtvinders door licht, maar ook door het insmeren van bomen met een zoet, stroopachtig mengsel met een scheut alcohol. Zijn eigen recept houdt hij geheim. Het zijn vaak andere soorten nachtvinders die op licht of op stroop afkomen, waarbij het dan ook nog uitmaakt of mannetjes vrouwtjes zoeken om te paren. In totaal zijn er 90 soorten waargenomen verdeeld over 336 exemplaren met enkele zeer zeldzame soorten zoals de Bonte Walstrospanner, het Vlasbekuiltje, de Spaanse vlag en de Bleke vlekwortelmot. De waarnemingen zijn doorgegeven aan de Vlinderstichting.



Spaanse vlag

Zondag 10 september - Sterwandeling

Dit jaar is de Sterwandeling waarin IVN afdelingen uit de regio Maas- en Mergelland gezamenlijk een door een IVN afdeling uitgezette wandeling lopen, georganiseerd door IVN Maastricht. De aankondiging als een wandeling door de ENCI-groef bleek voorbarig. We kregen geen toestemming om door de groef te lopen via de aangelegde trap die afgesloten was. Chrit heeft daarom snel de al geplande Nieuwjaarswandeling uitgewerkt waarbij de IVN-ers onder begeleiding van onze eigen gidsen rechtsom of linksom een wandeling over de Pietersberg via Duivelsgrot, stukje Louwberg en Château Neercanne maakten. Met behulp van de info uit het ommetje van Johanna en Antonie heeft men zich goed kunnen voorbereiden en werd het een zeer geslaagde dag. Vanaf 11.30 uur hebben zich

vertegenwoordigers van IVN Maastricht, Meerssen, Vijlen-Vaals, Eys, Eijsden, Heuvelland, Bocholtz-Simpelveld en VTN Cadier en Keer (ruim 100 mensen in totaal) gemeld bij de infostand gerund door Chrit in Châlet D'n Observant om ingedeeld te worden bij een gids en een informatiepakketje en consumptiebonnen te ontvangen. In verschillende blokken met tussenpauzes zijn vijf groepen vertrokken onder begeleiding van Johanna en Antonie, Irma en Carlo, Jeanne, Herman en Tineke. Het was fantastisch weer en hoewel anders dan gepland een wandeling die zeker net zo leuk en interessant was. Rond 15.00 uur was iedereen weer terug bij het Châlet waar het op het terras in het zonnetje lekker zitten was.



Zaterdag 28 oktober – Nacht van de Nacht

In het laatste weekend van oktober wanneer de zomertijd weer wintertijd wordt, wordt landelijk op verschillende plaatsen aandacht besteed aan de Nacht van de Nacht: Nederland is een van de meest verlichte landen ter wereld omdat overall om ons heen licht brandt wanneer het donker is. Al deze bronnen samen zorgen voor veel lichtvervuiling. In de Nacht van de Nacht besteden we hier aandacht aan. Vanessa Ali die net begonnen is met de Natuurgidsen Opelding heeft in het kader van een snuffelstage deze avond voorbereid. Haar verslag valt te lezen onder de Scharrelkids. [IK]

Blijf op de hoogte van onze activiteiten:

E-mail service	Aanmelden bij Chrit Merkelbagh, werkgroep PR: chritm@gmail.com
Website	Kijk ook op de website voor het laatste nieuws, www.ivn.nl/maastricht
Humus	Nr. 101 komt uit: begin mei en loopt tot half september 2018

Werkgroep Jeugd

Jekerdal-scharrelkids



Zaterdag 23 september - Bouwen insectenhotel

Na de zomer zijn de Jekerdal-scharrelkids de projectgroep Kloostertuin Opveld gaan helpen met het inrichten van een insectenhotel en natuurlijk ook op zoek gegaan naar insecten en andere kriebelbeestjes. Het was een leuke middag met 8 kids met een moeder en een oma, 2 afmeldingen en helaas geen buurtkinderen. Frans stond klaar toen wij met de kinderen kwamen. Ze hebben na uitleg over bijen door Frans, 7 blikjes gevuld met bamboestokjes en grond geschept voor achter een steen met gaatjes. Daarna even lekker door het bos rennen terwijl ze op zoek gingen naar allemaal beestjes, met als resultaat: miljoenpoot, duizendpoot, pissebed, sprinkhaan, gewone vlieg en een mooie onbekende vlieg, kleine vliegjes, veel spinnen, koolwitje op de mooie bloemen, akkerhommel (met zoekkaart gevonden) en ...dus genoeg beestjes. Daarna nog even allemaal een tak met een blad van een boom gezocht en wat er bijzonder aan was. Ze vonden esdoorn met propellers, es met zwarte eindknop lijkend op een bokkenpoot en iep met scheve bladvoet. Mooiste tak vond ik die van klimop, heel grillig en volgens Frans heel mooi als decoratie in je kamer als je het wit maakt met kerstballen. De moeder en oma vonden het een leerzame middag, de kinderen vast ook, maar het spelen is belangrijker. Kortom met het mooie weer en nog koekjes van



de projectgroep voor de koekjesmonsters was het een gezellige middag, met ook nog een enkele belangstellenden die wilde weten wat wij aan het doen waren. De foto's spreken voor zich. [TdJ]



Zaterdag 28 oktober - De Nacht van de Nacht met de Scharrelkids

Door Vanessa Ali (Natuurgids in Opleiding) tijdens Snuffelstage Natuurgidsopleiding

Het is de Nacht van de Nacht geweest op zaterdag 28 oktober en ik mocht voor mijn snuffelstage meelopen met een groep kinderen, hun ouders en opa's en oma's in het donker boven op de Sint Pietersberg onder leiding van Carlo Poolen en Irma Kokx van IVN Maastricht. De Nacht van de Nacht is een evenement van de Natuur- en Milieufederaties om aandacht te vragen voor de gevolgen van lichtvervuiling in Nederland en IVN Maastricht organiseerde een wandeling in de duisternis met een aantal experts op het gebied van natuur, vogels (uilen) en vleermuizen. Bijna 20 kinderen en hun familieleden deden mee aan deze wandeling en Irma heeft de aanwezige IVN-leden die uithielpen geïntroduceerd - Carlo, Ger, Janneke, Petra en mijzelf. Carlo leidde de wandeling en we gingen vanaf de Natuurtuin in Maastricht richting de Sint Pietersberg via de Mergelweg. Er werd gevraagd zo min mogelijk zaklampen te gebruiken. Boven aan de berg heeft Carlo aandacht besteed aan de lichtvervuiling die goed te zien was - rondom de stad - de lucht weerkaatste de lichten van de straatlampen, auto's en lichten in gebouwen waardoor het helemaal niet donker bleek te zijn. Hij vroeg de groep vervolgens om een halve minuut zo stil als mogelijk te zijn en waar te nemen wat allemaal te horen was in de stilte. De kinderen konden roepen wat ze hadden waargenomen zoals wind, bomen en bladeren wapperen, steentjes onder hun voeten kraken. Verderop stopten we bij de Oehoe, het uitkijkpunt. Janneke kon haar kennis over de oehoes delen en vragen van de groep beantwoorden. Ze vertelde over de drie jonge oehoes die zijn groot gebracht en hun nest hebben verlaten, dat ze geringd waren zodat men hen kon volgen, waar ze naar toe vliegen en

settelen. Ook noemde ze de succesvol geadopteerde jonge oehoe die was gered van een industrieterrein ergens anders en geplaatst in de ENCI groeve zodat hij veilig kon overleven. Later op een open plekje vroeg Carlo de kinderen wat ze normaal overdag allemaal in de lucht konden zien – ze riepen wolken, zon, sterren, planeten, vogels, satellieten, vliegtuigen. Ik ging daar verder op in en vroeg hoe ze richting konden bepalen in het donker. Iemand zei met een kompas, een ander via de sterren. Zo mocht ik de kinderen laten kennismaken met een leuk technisch gadget – een app genaamd Sky View, waarmee door middel van gps op een tablet of smartphone-scherm de nachtelijke hemel te zien is in virtual reality. Het was helaas een miezige, bewolkte avond en er waren geen sterren of maan te zien, maar op de app konden de kinderen kijken waar alles zou zijn in de hemel. Ik heb ze de richting Noord kunnen aanwijzen via de Poolster die ook wel Polaris heet als de laatste ster van de staart van sterrenbeeld de Kleine Beer. Het was heel leuk om op al de vragen van de kinderen in te gaan. Zo veel enthousiasme! Bij het Fort heeft Ger zijn kennis over vleermuizen gedeeld – zoals hoe ze in nauwe kieren passen en daardoor in gebouwen zoals het Fort kunnen wonen of in de nabije mergelgrotten. Hij gaf aan dat de kleintjes in een luciferdoosje passen of soms de weg kwijtraken en dan in een willekeurige badkamer belanden en hoe de vleermuizenouders hen dan kunnen roepen zodat ze, als we het raam openlaten, vanzelf weg kunnen gaan. Hij had een apparaat bij zich, een bat-detector, een ultrasone ontvanger waarmee de hoge geluidsgolven van vleermuizen kunnen worden gedetecteerd. In het begin van de wandeling hadden we via dit apparaat een aantal vleermuizen horen langs vliegen (maar helaas niet gezien). Het was een leerzame en leuke avondwandeling voor zowel de kinderen als de volwassenen. Dank aan de IVN-groep dat ik deze spannende avond mocht meemaken als mijn snuffelstage opdracht.

Jubileum

Wisten jullie dat dit al het 100^{ste} afdelingsblad is, toen Nieuwsbrief genoemd, later 'Op de antenne' en nu Humus, en dat we in herfst 1990 hiermee begonnen zijn? We hadden toen ook al activiteiten voor de Jeugd te lezen in de 'Jeugdhoeke'. Activiteiten waren toen: kringlopen, bouw van je eigen lichaam en van planten, een speurtocht door het stadspark en een activiteit rond 'natuurlijk verzamelen'. Met ouders was er nog een terugblik op het uitstapje naar Dierenpark Born. De kinderen, een vaste groep, werden toen iedere maand bericht door het sturen van een kaartje en werden de teksten nog met kopiëren, knip- en plakwerk gemaakt.

Zaterdag 18 november - Paddenstoeltocht door het Savelsbos

"Het paddenstoelenfestijn is een groot succes geworden, zo gezellig los en Carlo is een geknipt persoon om de kids te begeleiden. Zijn concept: eerst het gebied exploreren, zoeken en ervaren, daarna weer bijeenkomst en vervolgens weer het gebied in om een opdracht op papier te doen. Na afloop weer bij elkaar.



Daarna mocht ieder kind, we waren met 10 Scharrelkids, zijn fantasie laten gelden en de gevonden paddenstoelen een eigen gekozen naam geven. Geweldig idee! Zo hoorde ik de namen vallen van 'een parachuutje', 'het oranjemannetje', 'de boomop-eter', enz. Kinderen zijn daar sterren in. Leuk! Effin, lekker dikke jassen weer gehad, gelukkig zonder regen maar wel met rode konen. Vrolijkheid onder elkaar en met de moeders erbij. Had geen tijd om plaatjes te schieten met de denkbeeldige armen van de kinderen om mij heen. De tijd vloog om."



Met de boomopeter wordt waarschijnlijk de Reuzenzwam bedoeld, daar we die ook aangetroffen hebben (de enige met poriën). De paddenstoelen die we aantreffen hebben ook leuke namen, o.a.: Ge-weizwam (die Carlo naar voren toverde), Houtskool- of Roestbruine kogelzwam (we hebben de binnenkant niet opengemaakt of er zwarte ringen te zien waren), Zwa-velkop (één kind ging naar huis met een half verfrommeld exemplaar, zo lief, hij had het de hele tijd vastgehouden tot Carlo een zakje gaf om het vervolgens in z'n jaszakje dicht te ritsen. We hebben geen buisjeszwammen waar genomen, een vader had een foto gemaakt van een Ton-derzwam maar was niet helemaal duidelijk op de foto, moeilijk om te benoemen. Alleen verder plaatjeszwammen. Het valt niet mee om alles goed te determineren, we hebben spiegeltjes gebruikt om eronder te kijken en ook betast om ze te laten ruiken, het was gewoon een leuke middag. Lekker los!

[Wilma]



Werkgroep Flora



Zaterdag 2 september - Bokrijk

Op 2 september vertrokken Ton, Pieter, Susanne en ik naar Bokrijk, voor een bezoek aan het Arboretum. Het land van de arbor, dit betekent boom in het Latijn. Ton weet van de bomen en struiken en planten bijna alles de Latijnse benaming. En ik vind dat heel interessant met mijn klassieke talen achtergrond. De lezer ga ik er niet mee lastig vallen... Het is een nat, af en toe moerassig gebied. Sommige bomen staan met hun 'voeten' in het moeras, zoals de *Moerascypres*,



een ranke, lichtgroene boom uit China. Je herkent hem aan de alleenstaande, cilindrische kegels. De moerasspirea met de lichtroze pluimen staat ook graag nat. We zagen overal Magnolia's met hun golvend blad. We zagen de *Cedrus atlantica*, afkomstig uit het Atlasgebergte. Een Zachte es. De Corsicaanse den. De Japanse esdoorn. De Japanse ceder! De Geelbessige hulst. Een Varenbeuk. Een Zuiderse beuk! De Grove den. De Amerikaanse eik (met de eikeltjes op de stam). De Mispel (waarvan je de vrucht kan eten, als deze rottende is). En wat ik bijzonder vond: de Gele en Stijve klavervuring. Na nog méér bewonderd te hebben gingen we voldaan op het terras napraten. [EB]

Woensdag 20 september - Determineren

Op de jaarlijkse determineeravond samen met IVN Eijsden en Meerssen was deze keer de opkomst niet zo groot, maar dat maakte wel dat we heel gedetailleerd kleine details hebben kunnen bekijken. We hebben de bergsteentijm

gedetermineerd die lijkt op hondsdrif maar naar munt ruikt. Verder hebben we een wikke helemaal uit elkaar gepeuterd zodat we goed de vlag, de zwaarden (vleugels) en de kiel afzonderlijk hebben gezien samen met de vergroeide kelk. Het springveer-mechanisme van de brem, het spoor van het vlasbekje en de keel-schubben van de smeewortel om maar een paar voorbeelden te noemen zijn met loepjes en de binoculair bekeken, nagetekend en opgezocht. Jammer blijft dat het doosje met postzegelloepjes, de pincetten en een paar snijplankjes ook na veel zoeken niet in de kast teruggevonden zijn. [IK]

Woensdag 18 oktober - Paddenstoelen

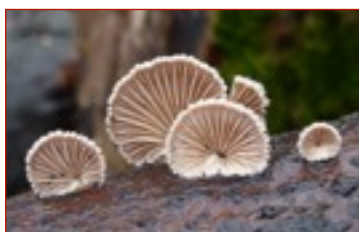
Henk Henczyk heeft net als vorig jaar een interessante lezing over paddenstoelen gegeven. Naast leden van de werkgroep Flora waren er ook veel andere belangstellenden op afgekomen, in totaal 22 mensen. Henk begon met het uitleggen van de lagere schimmels (schimmels zonder vruchtlichaam, die wel

sporen verspreiden) en hogere schimmels met vruchtlichamen dus paddenstoelen zoals wij die zien. Aan de hand van de seizoenen liet hij voorbeelden zien van paddenstoelen die in elk jaargetijde voorkomen. In de winter zijn dit bijvoorbeeld het eetbare Fluweelpootje op hout en de Rosse raspzwam die een korstmos is. De *Doolhofzwam* komt voor op oude eik en heeft poriën in de vorm van een labyrint, vandaar de naam. Het *Waaiertje* kan goed tegen droogte. In het voorjaar zijn heksenkringen van de Voorjaar-

spronkridder te zien en het Beekmijtertje maar alleen langs helder zuurstofrijkwater zoals de Roode Beek op de Brunssumerheide en op de Meinweg. De hoeden van de Grote Parasolzwam zijn eetbaar en te herkennen aan de lamellen, de getijgerde schubben op de steel en de schuifbare ring. De gewone Tonderzwam komt voor op berk of beuk en Chinezen gebruiken deze zwam vermalen als medicijn. De Zwavelzwam komt voor op kersenhout en robinia's en wordt ook wel Chicken in the woods of boskip genoemd. De Parelstuifzwam staat altijd in groepjes. In de herfst komt het eikeldopbekertje voor op eik en beuk, de Rodekoolzwam op beukenblad en de Witte kluifzwam. Hij sloot af met de *Spitse stinkzwam* die Tineke in haar tuin ontdekte en zeer zeldzaam is (de eerste in Limburg!). Het is te veel om allemaal te onthouden, maar geeft een mooi overzicht van de rijkdom in het paddenstoelenrijk. [IK]



Spitse stinkzwam



Doolhofzwam
Waaiertje

Zaterdag 4 november - Excursie Paddenstoelen

Het was eigenlijk wat aan de late kant, maar het was erg gezellig tijdens de paddenstoelenloop, leuke opkomst, met Henk meegeteld met z'n tienden. Henk had de Dellen gekozen om te speuren naar paddenstoelen. Gelukkig was het prettig weer en de excursie was erg interessant. Leuk om te zien was hoe insecten en paddenstoelen samen bomen verteren, waarbij paddenstoelen ook weer insecten aantrekken. Bij een beuk kan dit wel 40 jaar duren. Ook de lagere schimmels ruimen op. Gezien zijn het Elfenbankje met een viltige onderkant, het Geweizwammetje, de Houtskool kogelzwam, Donzige korstzwam, het Hazepootje (is een inktzwam), en de Franjehoed. Dit zijn slechts een paar voorbeelden van de velen die er stonden. Heel bijzonder was de *Witte kluifzwam*. [WP/IS/SE]



NB. Doordat Susanne een opleiding gaat volgen, vinden de bijeenkomsten niet meer op de woensdagavond plaats, maar op de dinsdag- of donderdagavond. Hopelijk is dit gunstig voor die leden die nu niet op de woensdagavond kunnen. Zie de agenda voor de data.

Werkgroep Natuurbeheer



Zaterdag 12 Augustus en 16 september - Boomgaard Mientje Gronsveld

Nadat Mientje haar fruit geoogst heeft kunnen we weer snoeien in haar prachtig gelegen boomgaard aan de voet van het Savelsbos. De oude kersenbomen geven we door het jaarlijks onderhoud een mooie oude dag. Dood hout wordt verwijderd en we zorgen ervoor dat takken niet te lang worden en de bomen niet te hoog. Bij de pruimenbomen moet het waterlot eruit. Door het jaarlijks onderhoud hebben we in twee ochtenden de hele boomgaard doorlopen.

Zaterdag 14 oktober - Boomgaard Paters van de Beiaard, De Schark, georganiseerd door het IKL

We deden mee aan het initiatief van het IKL, een snoeidag met een uitwisseling tussen diverse snoeigroepen uit Limburg. Nadat we ons hadden opgesplitst in kleine gemengde groepjes met veel en weinig ervaring, moesten we een jonge, een volwassen en een oudere boom snoeien. Ondertussen konden we aan de medewerkers van het IKL en het Pomologisch genootschap advies vragen. Als afsluiting koos je een boom uit om over te vertellen hoe het snoeien was verlopen. Onze 'vertel-boom' kon op 2 manieren gesnoeid worden. De boom had drie mooie gesteltakken, maar ook vele mooi verdeelde kleinere takken. Je kon dus kiezen, haal je de gestel takken eruit, de boom zal zich dan rustig verder ontwikkelen. Of kies je juist voor de gesteltakken, dan zal de boom feller reageren op de snoei van de vele kleinere takken. Een leerzame discussie volgde. Het Pomologisch genootschap had voor soep en kersenpannenkoeken gezorgd en toonde diverse appelrassen.

Zaterdag 4 november - Boomgaard Amby, natuurwerkdag, snoeien met de buurt

Ongelofelijk hoe snel jonge bomen groeien als ze eenmaal zijn aangeslagen. Ze groeiden vooral in de kruin, waardoor de onderste takken zich niet meer ontwikkelden. In de kruin hebben we daarom veel takken weg genomen. De gesnoeide bomen hebben weer een mooie verhouding en er komt weer licht bij de onderste takken.

[DvdW]

Werkgroep Vogels



Humus nummer 100!

Toch bijzonder, de honderdste uitgave van Humus. Zelf ben ik nog niet zo lang lid van de werkgroep vogels, maar zo'n mijlpaal maakt me wel altijd nieuwsgierig naar hoe het 'vroeger' was. Wat schreven de leden van de werkgroep vogels in de eerste uitgaven van Humus? Gelukkig hebben we in elk geval één lid dat alle Humus-sen be- waard heeft en zelfs een aantal gedigitaliseerde stukjes heeft: niemand minder dan Tineke de Jong. Zij was destijds samen met Mariet Musters coördinator van de werkgroep vogels. Het doet me goed te lezen dat de 'inborst' van de werkgroep vogels nog steeds hetzelfde is als zo'n 25 jaar geleden; op een ge- varieerde manier met en van elkaar leren over vogels en daarbij staat genieten in de natuur centraal!

Voor deze honderdste edi- tie van Humus heb ik Frans Braeken gevraagd 'in de kijker' te staan. Daarnaast heb ik Peter Verduijse ge- vraagd een stukje te schrij- ven over 'vogels kijken'. Ik ben heel blij dat Peter dit op zich heeft genomen, want hij is een bijzonder lid van de werkgroep vogels. Naast wandelende vogelgids is hij namelijk ook een goed fotograaf. Zijn verhaal gaat dus vergezeld van foto's die hij zelf genomen heeft. Ik wens u even veel plezier met het lezen van Peters verhaal als wij hebben als we samen vogels kijken!

Janneke Ackermans



Uit Nieuwsbrief nr. 1- najaar 1990

In de kijker: Frans Braeken

Vertel eens over jezelf, wie ben je en wat doe je?

Ik ben geboren in 1941, in de plaats Houthem-St. Gerlach, het vijfde kind uit een gezin van tien personen. Mijn vader was bovengronds mijnwerker en om alle monden te voeden moesten we als kinderen meehelpen om alles uit eigen voorzieningen te bekostigen. De oorlog was net voorbij. Een groentetuin van 75 x 10 meter, een graslandje met 20 kippen, 1 varken en dan nog 6 konijnen. Om aan voer te komen: bij familie aardappelschillen ophalen en brandnetels stropen voor het varken. Paardenbloemen en klaver voor de konijnen uitsteken en voor de kippen onze hele vakantie besteden met het 'zeumeren' van tarwe- en roggearen die na het maaien van de boer achterbleven op het land. Dit was toen een heel andere manier van met natuur omgaan dan onze jeugd het nu beleeft. Na een elektro technische opleiding met 16 jaar bij PTT in dienst getreden. Na het vervullen van de Militaire dienstplicht ben ik in 1962 bij de NATO gedetacheerd



en heb 30 jaar als een mol onder de grond gewerkt in de Cannerberg als civilist. In 1992 is alles gesloten vanwege de aanwezigheid van asbest. Ik was mijn functie als Objectmanager kwijt, maar gelukkig kon ik nog 5 jaren op projectbasis door heel Limburg reizen en belandde toen met 56 jaar in de VUT.

Het contact met de natuur en het mooie landschap ben ik gaan beleven door tijdens de middagpauzes wandelingen te maken met collega's door het Cannerbos en het Jekerdal. Het kijken naar

bijzondere planten, het afsterven van alle lepen en Olmen, maar ook het vinden van een dode Eekhoorn, een Fazant of Hazelworm trok toen al mijn aandacht. Toen vond ik het wel een vreemde gewoonte dat Engelse RAF-militairen met verrekijkers door het bos liepen en wel 30 verschillende "birds" hadden gezien. Nu weet ik beter, het waren echte BIRD WATCHERS. De kampeervakanties met mijn vrouw en 2 dochters naar de Belgische kust waren ook vaak zoektochten naar schelpen en mosselen en ik heb meerdere malen het vogelreservaat 't Zwin bezocht. Toen de kinderen niet meer meegingen hebben we de koers verlegd naar Zuid-Frankrijk, wat voor mij een eldorado werd, met zoveel wilde natuur. Kurkeiken, Mimosa, Palmen maar bovenal het aantal grote kevers, libellen, wespen, vlinders en zoveel meer. Toen ben ik verzamelaar geworden. Op de camping stond ik bekend als de insectenman en de camping-kinderen gingen mee verzamelen. Zo had ik jaren dat ik wel 120 nieuwe insecten mee naar huis nam. Maar ook bijzondere stenen en houten sculpturen.

Hoe lang ben je lid van de WGV en waarom ben je destijds lid geworden?

Ik las in een krantenartikel (+/- 1999) dat er een vogelexcursie was in de Eijsder-Beemden door Dhr. Wiel Wijkmans. Daar ben ik toen naar toe geweest en was meteen onder de indruk van een biddende Torenvalk op 4 meter hoogte bij het toegangshek en ook over de kennis van de leider van planten en andere natuur waarnemingen. Toen viel me in april 2000 een annonce in de krant op van een vogelcursus door het IVN Maastricht onder de Theresiakerk. Ik er naar toe, het bleek al de 2^{de} les te zijn (mede hierdoor ben ik misschien nooit een goeie vogelkenner geworden) en Henny en René waren de cursusleiders. De groep bestond uit 14 cursisten. Jammer genoeg bleven maar 3 personen actief en werden lid van de WGV, Bert Merk, Jenny Stevens en ik.

Welke activiteiten doe je allemaal op vogelgebied?

Fanatiek heb ik altijd de maandelijkse bijeenkomsten op de dinsdagavonden en zaterdagochtenden bijgewoond. Heb 15 jaar de watervogeltelling in Borgharen gedaan totdat door een ongeluk met mijn voet dat niet meer ging. 3 jaar heb ik de broedvogeltelling in het Stadspark gedaan, 2x met Jo Seegers en 1x met Henny en René. Echt zwaar: 6 zondagochtenden een half uur voor zonsopkomst starten en alles noteren en later verwerken waarbij ik 120 A4-tjes heb vol geschreven. Dit hebben we ook nog een jaar in de Hoge Fronten gedaan. De Kerkuil-kasten gecontroleerd zo'n 10 jaar en wel 16 jaar de Mezenkastjes onderhouden in de Schark. Ik heb meerdere kasten voor Torenvalken en wel zo'n 30 Kool/Pimpelmezenkastjes gemaakt die geschikt zijn voor veelvuldig onderzoek.

Wat is je mooiste vogelervaring tot nu toe?

Dat was tijdens een Hemelvaart-weekend met de WGV aan de Somme in Noord-Frankrijk. Na een dag struinen door het duin en bij het zien van zon-verduisterende wolken gevormd door strandlopers en plevieren gingen we 's avonds 'pimpelmezen' in de grote voortent van Johan en Fien Stevens. Na afloop het was intussen 01.00 uur op weg naar mijn caravan, was een Nachtegaal een concert aan het geven zo mooi, Die Zauberflöte van André Rieu verbleekte hierbij. Zeker 1 uur duurde het waarbij ik mijn videocamera mee liet draaien, alleen het geluid noteerde ik want het was aarde donker.



***Wat vind jij de mooiste vogel
die in Nederland voorkomt
en waarom?***

Over schoonheid valt te twisten. Als je het hebt over de zang dan is de Zwartkop mijn favoriet. Misschien een tik van mij, opgedaan op de Franse camping. Daar zaten wel 10 Zwartkoppen en die laten zich van 's morgens vroeg tot 's avonds laat horen. Als de andere vogels beginnen te ruien en stoppen met zingen, gaan zij nog een poosje door, altijd helder; ze geven duidelijk antwoord op de roep van hun soortgenoten. Hierdoor zijn ze ook makkelijk te lokken door het afspelen van hun zang repertoire. Ik ben geen favoriet van Miss-verkiezingen en daarom wil ik 'mooiste' ruilen voor levendige, en ga ik voor de gewone Huismus waarvan een tiental altijd in mijn tuin aanwezig is (ik voer het jaar door). Ze dartelen over elkaar heen, nemen dagelijks een bad en laten me nooit in de steek.

***Motto
(al dan niet op vogelgebied)***

Mijn doopnaam is Franciscus en genoemd naar St.Franciscus de dierenvriend. Daarom een prachtig gedicht van Bert Peleman dat mijn motto weergeeft.

Franciscus en de Vlaamse Gaai

*Eens tussen karekiet en kraai
streek er een felle Vlaamse Gaai
op Sint Franciscus' schouder neer
en schonk hem fier zijn schoonste veer*

*Franciscus blijkaar zeer vereerd
had daags voordien wat Vlaams geleerd
en zei: ik dank U goede gaai
ik vind uw veer bizonder fraai!*

*Daarop werd urenlang verteld
hoe het in Vlaanderen was gesteld
een hemel blauw of parelgrijs
gans Vlaanderen een paradijs*

*Noch lucht noch water leek verpest
de vogels bouwden er hun nest
in geurig groen, bij riet en lis
nog nooit dreef er een dode vis*

*Acht eeuwen gleden sinds voorbij
het water werd een grauwe brij
de wolken drijven zwart als roet
geen vogel die nog rustig broedt*

*Alleen de Vlaamse Gaai hield stand
geen stond door wanhoop overmand
blijft hij met Bredero bewerden
"Hoe zwaar het lot, het kan verkeren".*

Bert Peleman, 1982

Basiscursus Vogels



In 2018 zal ook de basiscursus vogels weer gegeven worden. Razend interessante thema's als biotopen van vogels, watervogels, vogeltrek, baltsen en broeden, vogelgedrag en zang zullen aan bod komen. Daarnaast is er natuurlijk meer dan voldoende tijd en ruimte tijdens de excursies om met andere geïnteresseerden en met de docenten ervaringen uit te wisselen en van elkaar te leren. Voor meer informatie, zie 'cursussen' in deze Humus!

Vogels kijken

Vogels kijken, hoe begint dat? Voor sommigen begon de interesse al in de kinderjaren, voor anderen pas op latere leeftijd. Maar wat beide verenigt is nieuwsgierigheid. En wat helpt is dat je vogels overal kunt tegenkomen, in tegenstelling tot bijvoorbeeld zoogdieren of vissen, en dat ze dikwijls van dichtbij te zien zijn. En dat ze leuk gedrag vertonen en zeer variabel zijn in vorm en kleuren maakt het ook aantrekkelijk om er naar te kijken.

Stel je woont op een flatje. Zelfs dan kan de interesse al gewekt worden. Je zit op een stoel voor het raam en ineens verschijnt er een beweeglijk geel-met-groen vogeltje met een zwarte stropdas op je balkon. Je ziet hem alle hoekjes van het balkon afstruinen en af en toe wat wegpikken. Een paar dagen later zit er een vogeltje met een rode borst en zwarte kraaloogjes vanaf de reling nieuwsgierig naar je te kijken. Je interesse is gewekt! Op sommige andere balkons zie je dat mensen een voederhuisje hebben waar regelmatig vogeltjes naar toe vliegen. Dat lijkt je ook wel wat! Dus er wordt er eentje aangeschaft met wat voer. Nu wordt het al heel wat drukker op je balkonnetje, er komen nu groepjes bruine vogeltjes waarvan je wel weet dat het mussen zijn. Maar ze zijn niet allemaal hetzelfde, intrigerend! Af en toe komt er ook een Merel die je ook al kende, een mooie zwarte met zijn felgele snavel. Maar er komen ook wat vogeltjes die je niet zo direct kunt thuisbrengen. Het wordt tijd om eens een vogelgidsje te kopen! In het begin valt het niet mee, maar al gauw kun je er wel een aantal op naam brengen.

Mensen met een tuin hebben natuurlijk wel een voordeel ten opzichte van de mensen met alleen maar een balkonnetje. Maar hier zitten de vogels dan dikwijls wel wat verder weg. Afhankelijk van de grootte en de ligging kan er van alles verschijnen, maar al gauw kun je Houtduif, Turkse Tortel, Ekster enz. wel uit elkaar houden. Met je vogelboekje kom je er dan wel achter dat die bruine gespikkelde merel een Zanglijster is. Een groepje Spreeuwen is ook niet zo moeilijk, tjonge wat zijn dat een nerveuze beestjes, druk met in de grond boren en ruzie maken. En dan ineens tegen de grote boom bij je tuin, een specht, zwart-wit met rood op de kop! Het boekje er bij en dan blijkt dat er meerdere soorten zijn, en ai, je hebt de details niet goed genoeg opgenomen en hij is al weer gevlogen. Dan maar hopen dat hij nog eens terugkomt. En het valt je ineens op dat er ook mussen in je tuin komen die er wat anders uit zien, met een dun snaveltje en blauwgrijs op de kop. Na veel zoek en geblader in je gids vind je hem, het blijkt een Heggenmus te zijn. Dat geeft toch wel even een goed gevoel dat het je gelukt is!

Samen met je kennis die op het flatje woont ga je eens een wandeling maken door het veld en langs het water. De vogelboekjes gaan mee! Maar o jee, wat zitten sommige ver weg. En wat zijn er een hoop verschillende eenden, hoe ga je die in hemelsnaam ooit uit elkaar houden? En die meeuwen, je ziet wel dat ze niet allemaal hetzelfde zijn, maar het blijkt toch wel een grote uitdaging om er een naam aan te hangen. En een hoop kleine vogeltjes zijn toch wel een beetje ver weg om de details goed te kunnen bekijken. Het besluit wordt genomen, er moet een verrekijker komen want vogels kijken is toch wel heel erg leuk.

Ook hoor je veel vogeltjes zingen, en het valt je al op dat die liedjes niet allemaal hetzelfde zijn. De Merel heb je in je tuin en dat liedje ken je wel. Ook het tsjilpen van de mussen is wel bekend. Maar is het nu een Koolmees of een Pimpelmees wat je hoort? En je hoort een Turkse Tortel koeren, maar als je kijkt blijkt het een Houtduif te zijn. Hoe ga je die ooit op geluid uit elkaar houden! En je ziet een klein bruingroen vogeltje zonder opvallende kenmerken maar dat voortdurend tjif-tjaf-tjiftjif-tjaf laat horen. Zou dat met de beschrijving van de geluiden in het boekje lukken om achter de naam te komen? Na veel zoek en vergelijken blijkt er een vogeltje te zijn dat toevallig Tjiftjaf heet en waar alles voor klopt. Wow, dit gaat goed! Hoeveel soorten heb je tot nu toe eigenlijk gezien? Laat ik daar eens een lijstje van maken. Goh, dat komt al op 35 soorten. Wat leuk, toch eens proberen om er nog meer te zien.

Dan hoor je dat er een basiscursus vogels gegeven wordt bij het IVN, en het lijkt je leuk om je kennis te vergroten en andere mensen tegen te komen die ook in vogels geïnteresseerd zijn. Dus zoals velen kom je dan bij Henny en René terecht. Het blijkt heel gezellig te zijn en onder hun bezielende leiding leer je snel heel wat meer over de vogels. De buitenexcursies blijken ook erg leerzaam. Er worden bruikbare tips gegeven hoe je bepaalde vogels aan bepaalde kenmerken en kleuren, aan geluid of aan gedrag kunt herkennen. Een paar eenden-soorten blij je nu toch te kunnen herkennen, het begin is gemaakt. En dan ineens iets heel bijzonders, er vliegt een grote roofvogel over en het is niet de al een beetje bekende Buizerd. Met de hulp van Henny en René en het boekje blijkt het een Visarend te zijn. Wat een geweldige waarneming! Na afloop van zo'n buitenexcursie wordt er nog ergens in een cafeetje even nabesproken wat er allemaal gezien en beleefd is. Al met al bleek de cursus en de gezelligheid zo leuk te zijn dat het voor herhaling vatbaar is. Je meldt je aan als lid van de Werkgroep Vogels. De maandelijkse bijeenkomst binnen met lezingen, films, besprekingen en oefeningen lijkt je heel leuk, en de buitenexcursies samen met mensen die er al wat meer van weten lijken niet alleen boeiend en leerzaam maar ook heel gezellig.

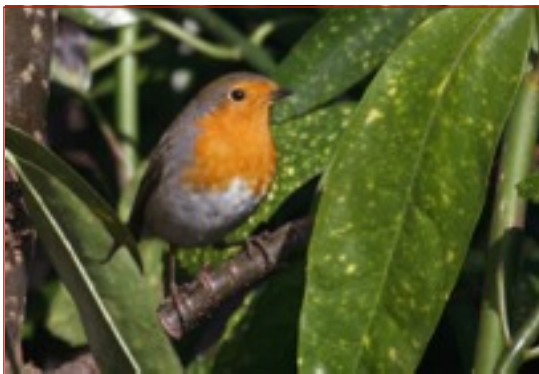


Op vakantie ga je eens met de caravan naar Zuid-Frankrijk. Tussen het luieren en genieten door kun je het toch niet laten om met je nieuw vergaarde kennis ook een beetje op de vogeltjes te letten. Op een dag landt er ineens een bruine vogel met zwart-wit gestreepte vleugels en een prachtige grote kuif vlak bij de caravan. Het is niet moeilijk om uit te vinden dat het een *Hop* is, oh wat geweldig! En in de bomen boven je die op de camping wat schaduw geven, hoor je plotseling een

dudeljo. Het zal toch niet waar zijn? Je hebt het boekje "Dudeljo" van de onvolprezen humoristische vogelaar Hans Dorrestijn al gelezen en weet dus wat dat

geluid kan betekenen. Maar je ziet niets tussen het gebladerte. Maar hij roept weer, zoeken zoeken, en dan ineens zie je hem, geel en zwart, dus onmiskenbaar, de Wielewaal. Dudeljo! Prachtig om die nu ook eens gezien en gehoord te hebben. En dat is nog niet alles, op een nacht word je wakker van een vogel die vlak achter de caravan luid zit te zingen. Dan denk je natuurlijk aan een Nachtegaal en inderdaad, de beschrijving van de zang klopt met wat je hoorde. Hoewel je hem niet te zien kreeg was het gewoon mooi om in je bed naar die prachtige zang te luisteren.

Weer thuis ga je nu regelmatig mee met de WVG excursies. Die gaan naar allerlei leuke en interessante gebieden en iedere keer is het weer de vraag wat je nu weer voor moois gaat zien. De kennis is al flink toegenomen en bijvoorbeeld de meeste eenden begin je nu te kennen, althans de mannetjes. Op de bruinige vrouwtjes moet nog wat meer geoefend worden. Ook het luisteren naar de zang begint langzaamaan resultaten te geven. Heel leuk dat je nu zonder te kijken al een



Winterkoning of een *Roodborst* herkent. Maar tijdens een van de excursies hoorde je in het riet ineens een gegil als van een speenvarken. Wat is dat in hemelsnaam? De wat meer gevorderden in de groep konden vertellen dat dat een Waterral is, en dat die zich maar zelden laat zien. Maar we hebben hem in ieder geval al een keertje gehoord. Ook heel apart was om in de vlucht parende Gierzwaluwen te zien. Als je behalve op je nest nooit aan de grond komt moet je dat toch ergens doen. En boven watertjes zie je regelmatig een snelle blauwe flits voorbij komen, gelukkig gaat die ook wel eens ergens zitten. Dan kunnen we samen genieten van het kijken naar zo'n prachtige *IJsvogel*, een van de mooiste vogels van Nederland.



Er is altijd zoveel te zien en te horen tijdens de excursies, de prachtige Put-

tertjes, een zingende Geelgors, een Koekoek van dichtbij, het ritueel van baltende Futen, een Aalscholver met een vis die eigenlijk te groot is maar die toch verwerkt wordt, hoog in de lucht zingende Veldleeuweriken, Grauwe Ganzen met strepen op de buik, aha, dat zijn dus Kolganzen, de opwinding als er eens een Nonnetje te zien is, een jodelende Dodaars, de aandoenlijke Staartmeesjes, de vreugde als je eindelijk eens een keer zo'n mysterieuze Roerdomp te zien krijgt,

als je het verschil leert tussen een Buizerd en een Ruigpootbuizerd en o ja, er blijken ook nog veel gelijkende Wespenvliegenvogels rond te vliegen. Maar o, wat blijven de vele steltlopersoorten moeilijk zoals Groenpootruiter, Oeverloper, Witgat, Bosruiter, Kemphaan.

Heel apart was een keer een in cirkels rondvliegende vogel die een heel vreemd vibrerend, blatend geluid maakte. Dat bleek de baltsvlucht van de Watersnip te zijn, een geluid dat hij met zijn staartveren maakt. En een Klapekster met een in

de vork van een tak geklemde muis zie je ook maar zelden. Je leert ook dat je bepaalde soorten in bepaalde biotopen moet zoeken, een Grote Gele Kwikstaart bij beken, een Boomklever op een boomstam, een Kleine Karekiet in het riet, een Zwarte Mees in naaldbos, een *Grutto* in weilanden, Sijzen in elzenbosjes. En o ja, je bent er in geslaagd om nu Kokmeeuw en Stormmeeuw uit elkaar te houden!

Er worden ook wel eens ver weg excursies gehouden om eens soorten te zien die je hier in Limburg niet tegen-

komt. Zeeland wordt regelmatig aangedaan. Dan moet de gids weer regelmatig geraadpleegd worden, maar dan zie je bijvoorbeeld de rot-rot knorrende Rotgans, de achter de golven aanrennende Drieteenstrandloper, het knerpend geluid van de Grote Stern, de lang onderwater blijvende Roodkeelduiker, groepjes Eiders en soms Zwarte Zeeëend, en een heel enkele keer zelfs een IJseend. En heel verrassend was om in de winter in Nederland Flamingo's te zien. Dat blijken helemaal niet zo'n tropische vogels te zijn, maar die kunnen gewoon tegen vrieskou. Zolang ze hun snavels maar door het water kunnen zwieren om kleine beestjes er uit te kunnen filteren. Die broeden net over de grens in Duitsland en in de winter zijn er altijd in Zeeland te zien. Er is nog veel meer te zien op die ver weg trips zoals grote groepen Goudplevieren maar dat wordt allemaal te veel om op te noemen. Nog wel het noemen waard is de altijd gezellige nazit in de bij de WVG zeer bekende en geroemde Heerenkeet waar de dag besloten wordt met een drankje en een lekkere vismaaltijd! Ja, vogels kijken is een leuke bezigheid! [PV]

Wees welkom bij de werkgroep vogels!

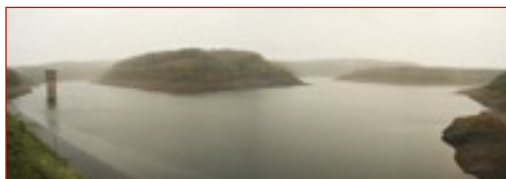
Enthousiast of nieuwsgierig geworden naar de werkgroep vogels? Wij komen elke tweede dinsdag van de maand bij elkaar in de Natuurtuinen Jekerdal en gaan elke laatste zaterdag of zondag van de maand samen de natuur in. Neem gerust contact met ons op om een keer mee te kijken of mee te gaan: wgv.maastricht@gmail.com of bel met Janneke Ackermans: 06-34832847.

Werkgroep Wandelen



Zondag 22 oktober - IVN-wandeling met busvervoer van Schevenhütte naar Obermaubach

De afgelopen dagen was het schitterend najaarsweer, maar vandaag, zondag 22 oktober, is het erg donker en somber. Via de gebruikelijke opstap-route rijden we richting Vaals en slaan bij Nijswiller af naar Baneheide. Via de autobaan rijden we tot Eschweiler. Rond 10.15 uur zijn we bij Hotel zum Walde in Zweifall voor de koffie. De zelfgebakken Kuchen waren flinke stukken en heel lekker. Rond 11.00 uur stappen we weer in de bus richting Schevenhütte. Na een schitterende rondrit - Jan onze chauffeur nam de verkeerde weg naar de dam van de Wehebachtalsperre - is het kwart voor twaalf als we aan de voet van de dam aankomen. Gezamenlijk wandelen we het pad omhoog naar de kruin van de dam. Het is druilerig, miezerig en donker weer. De Wehebachtalsperre ligt in het uitgestrekte Hürtgenwald (130 km² bos). De inhoud van het stuwmeer is 25,06 miljoen m³, het wateroppervlak bij een volledig vol stuwmeer is 170 hectare en de lengte van de dam is 435 meter. Boven aangekomen op de dam miezert het nog steeds. Na de groepsfoto lopen we gezamenlijk over de dam naar de overzijde van het grote stuwmeer, het water voor de dam staat erg laag. Na de dam volgen we het wandelpad tot de parkeerplaats aan de Rennweg, aankomst 12.30 uur. Een van de bloedigste veldslagen van de Tweede Wereldoorlog vond plaats in de uitgestrekte bossen van het Hürtgenwald. Deze veldslagen in de koude winter van 1944/1945 kostten het leven aan 53.000 Amerikaanse en 15.000 Duitse soldaten. Bij de parkeerplaats scheiden onze wegen. Groep Chrit volgt de verharde weg, die kaarsrecht door het uitgestrekte bos in zuidoostelijke richting loopt, terwijl groep Herman het wandelpad 5a (Friedrich-Wilhelm-Knop-Weg) volgt. Dit pad, een smal voetspoor door de bossen, komt uit bij de Thönbach. Deze beek is het domein van de bever. Groep Herman passeert diverse beverdammen en komt uit bij de schuilhut Wetterpitz aan de Rennweg. Groep Chrit heeft al bezitgenomen van deze schuilhut maar er is plaats genoeg, ook voor groep Herman



als zij er om 13.45 uur aankomen. Vijf minuten later komt groep Chrit in beweging en volgt de weg verder in zuidelijke richting. Om 14.15 uur gaat ook groep Herman in de benen. Beide wandelgroepen volgen nu de Rennweg nog ongeveer 1 km en slaan dan linksaf om na ongeveer 300 meter via een klein poortje uit te komen op de weilanden rond het dorpje Grosshau. Als groep Herman uit het bos komt is groep Chrit aan het spelen bij de 'Alte Schule' Großhau. Het kerkje van Grosshau (St. Apollonia) wordt door groep Herman rond 14.35 uur gepasseerd. Via het pad langs de begraafplaats verlaten zij het dorpje. Heel in de verte zien ze groep Chrit lopen. Na ongeveer een kleine kilometer wandelt groep Herman door



het dorp Kleinhau. Zij steken de B399 over, deze weg zijn we vanmorgen met de bus gepasseerd. Groep Chrit is dan al een half uurtje eerder het bosgebied van de Rinnebach in gewandeld. Vanaf de B399 een korte vrij steile afdaling, een smal pad aan de bosrand linksaf en vervolgens komt groep Herman uit op het wandelpad langs de Rinnebach. De afdaling langs de Rinnebach is mooi, afwisselend met mooie herfstkleuren en uitzichten. Na een afdaling van ongeveer 2,5 km heeft groep Herman groep Chrit bijna ingehaald, het is dan 15.50 uur. Groep Chrit slaat linksaf en volgt het wandelpad langs de Effelsbach in de richting van Obermaubach. Verschillende wandelaars van groep Herman waren vooruitgelopen en hadden de achterhoede van groep Chrit ingehaald en zijn vervolgens met Chrit verder gelopen. Omdat het al vrij laat is, volgt groep Herman het pad langs Rinnebach verder naar Obermaubach. Rond



16.00 uur komen beide wandelgroep gelijk aan bij Café Flink. Iedereen bedankt en het weer is gelukkig reuze meegevallen. We hebben zelfs zonnige momenten gehad en buiten op het terras van Café Flink nog in het zonnetje gezeten.

Deze wandeling voorbereiden was wat meer werk dan anders. Een koffieplaats vinden bij de start ging niet vanzelf en ook de afstand voor de korte route was moeilijk in te passen. De wandelpaden die we voorgelopen hadden bleken niet geschikt om door 40 mensen te worden bewandeld, waardoor de afstand voor de korte wandeling wat langer werd: 13,5 km.

De voorwandelaars waren, Jan, Jo, Chrit, Herman en onze chauffeur was Gid.

[HH]

Bie dur Lei

(Châlet D'n Observant)



Midden in de ENCI-groeve ligt het infocentrum 'Bie dur Lei' (Châlet D'n Observant) met een prachtig terras waar het heerlijk toeven is.

Geniet van het fantastische uitzicht op de Observant, de visvijver en de nog in bedrijf zijnde ENCI-groeve met haar adembenemende kalkwanden.

Of beklim de trap naar het spectaculaire uitzichtplatform.

Binnen is er een doorlopende informatiefilm over het 'Plan van Transformatie ENCI-gebied', waar beheerder Lei Bellefroid u trouwens alles over kan vertellen.

Het is niet alleen een plek om lekker uit te rusten onder het genot van een hapje en een drankje, maar ook het vertrekpunt van o.a. een fotospeurtocht, prachtige wandelingen (5-25 km) en fietstochten. Deze zijn gratis te verkrijgen.

De kinderen kunnen gratis op zoek naar fossielen in mergelblokken.

Met hamer, helm en veiligheidsbril wordt het een spannend avontuur.

Voor de grote avonturiers zijn er rondleidingen door de ENCI-groeve.

In de vijver kan gevestigd worden en als u met een groep een op maat gesneden excursie of activiteit zou willen, kan dat geregeld worden.

Bie dur Lei is het hele jaar door geopend
op woensdag en donderdag van 12.00 tot 17.00 uur,
op vrijdag, zaterdag en zondag van 11.00 uur tot 18.00 uur.

Adres: Lage Kanaaldijk 115, 6212 NA Maastricht
e-mail: chaletobservant@gmail.com
website: www.chaletobservant.nl

Lid worden?

Wilt u samen met ons de natuur van dichtbij beleven? Geef u dan op als lid van IVN, waarvan de afdeling IVN Maastricht onderdeel is.

U bent dan lid van IVN en aangesloten bij de afdeling IVN Maastricht.

CONTRIBUTIE	€
IVN-lid (en aangesloten bij afdeling Maastricht) incl. tijdschrift 'Mens en Natuur' (4x) + afdelingsblad 'Humus' (3x)	24,-
IVN-lid + abonnement 'de Natuurgids' (8x per jaar)	39,50
Huisgenoot- of Jeugdlid	5,-

Aanmelden bij

Secretaris Carlo Poolen - Trichtervogdenstraat 70, 6223 CT Maastricht.
Tel: 043-3626261. E-mail: ivn.maastricht@home.nl

Contributie overmaken naar:

ING Bank rekeningnr. NLo5 INGB 0002 4052 39 van IVN afdeling Maastricht, met vermelding van uw N.A.W. gegevens.

Donaties

Wilt u geen lid van onze vereniging zijn, maar ons wel financieel steunen? Dat kan! Maak minimaal € 15,- over op bovenstaande rekening onder vermelding van: donatie. U ontvangt dan 3x per jaar ons afdelingsblad 'Humus'. U heeft geen stemrecht en u krijgt geen korting op IVN-cursussen en andere IVN-activiteiten.

Adverteren in Humus

De kosten voor 1 jaar (3 nummers) adverteren, bedragen:

zwart/wit: ¼ pagina € 25,-; ½ pagina € 50,-; 1 pagina € 75,-

full colour: ¼ pagina € 37,50,-; ½ pagina € 75,-; 1 pagina € 112,50

Kopij voor Humus 101 (verschijnt mei 2018)

Aanleveren voor 13 november bij Chrit Merckelbagh,
Venkelbeemd 1, 6229 WV Maastricht of per e-mail chritm@gmail.com

Redactie Humus: Chrit Merckelbagh, Tineke & Wil de Jong

Humus komt 3 keer per jaar uit met een oplage van 350 ex.,
het winternummer heeft een oplage van 400 ex.

Gid

van Schijndel



advies en interim-management

A Veulenerbank 6
NL/ 6213 JT Maastricht
M +31 621 25 30 47
E gid.advies@ziggo.nl
W www.gidadvies.nl

Advocatenkantoor mr. Anton van den Broek

lid van de Vereniging Arbeidsrecht Advocaten Nederland

Uw advocaat voor al uw problemen op het gebied van
arbeidsrecht, sociale zekerheid en ondernemingsrecht.

Onder het motto:

‘het voorkomen van problemen is beter dan problemen oplossen’
is het verstandig mij op voorhand te raadplegen
voordat er een juridisch conflict ontstaat.

kantoor: Brusselsestraat 7, 6211 PA Maastricht
e-mail: avandenbroek@advocatenvandejurist.nu
telefoon: 06-26314341